

Nej til 'forsknings-kanon'

Fra 2010 skal universiteterne konkurrere om penge, der fordeles efter 'forskningsmåling' – men modellen kan fremme tælle-adfærd frem for kvalitet

Den smule flødeskum på toppen af en basisbevilling, som giver forskere mulighed for den *særlige* indsats, skal i fremtiden kun gives til udvalgte universiteter. Det er konsekvensen af et nyt bevillingssystem, hvor basisbevillinger fra 2010 skal fordeles bl.a. efter måling af 'forskningproduktiviteten'. Det skal danne grundlag for rangering 1-8 af de danske universiteter. De universiteter, som scorer højt, belønnes med ekstra penge – mens de øvrige bevilling stagnerer eller går tilbage.

Lige nu foregår der et udvalgsarbejde mellem ministeriet og Rektorkollegiet, der især handler om, hvordan publikationsmål kan opgøres og hvordan der laves 'autoritets-liste', dvs. vægtning mellem forskellige tidsskrifter.

"Hunden hopper, hvis den belønnes for det. Den største fare ved kriterierne er, hvis de virker stærkt adfældsregulerende mod kvantificering og ikke mod kvalitet", forklarer rektor Jens Oddershede om kollegiets holdning.

Ikke eksklusiv kanon

"Sniger der sig en slags kanon-tankegang eller ranking og hitlister ind, så er man på vildspor. Indikatorer må udformes, så der ikke opstår ubalancer", konstaterer formanden for det samfundsvidenskabelige forskningsråd, **professor Christian Lund**:

"Hvis modellen ikke bliver afbalanceret, kan vi få et system, hvor en ny rationalitet siver ned gennem systemet hos institutlederen, forskeren og i MUS-samtalen. Det bliver en akkord-tænkning. Institutlederen vil sige til sine ansatte, at de skal sørge for at producere så mange som muligt artikler i kategori 1 og 2 ved, at de skærer deres artikler op i tyndere skiver. Artikler med nogenlunde samme indhold trykkes i flere udgaver, så det ser bedre ud i statistikken. Publicering handler altså mere om at tælle end at læse!. Det er indlysende, at så bliver forskernes adfærd uhensigtsmæssig – mod at producere kvantitet og ikke om bedre kvalitet eller større originalitet".

'Hvad er formålet?

Skal vi ikke lige lokalisere det problem, som den fore-

slåede forskningsindikator skal løse? Sådan lød det polemiske spørgsmål fra dekan Allan Næs Gjerding fra samf-Aalborg på en konference for nylig. Der var dog ingen højere myndighedspersoner fra ministeriet til stede, som kunne besvare spørgsmålet.

"Forskerverdenen er helt med på, at forskerverdenen må stå til ansvar for sine prioriteringer, når der kommer flere bevillinger", forklarer Christian Lund. "Men helt grundlæggende må man spørge, hvad systemet skal bruges til? Ministeriet må præcisere formålet: Er formålet det kvantitative, at der skal publiceres mere? Skal den faglige produktion synliggøres? Skal forskerne disciplineres: Er formålet processen, opstramningen, hvor forskerne skal løbe efter belønninger? Eller er formålet blot at forskerne skal være mere opmærksomme på at publicere?"

Eksempel: RUC vil få plus 5 mio. – eller minus 10 mio. årligt

Et af de store spørgsmål er, hvor mange af basismidlerne, der skal udloddes via kvalitetsvurderingen. Beløbsstørrelsen er dog en væsentlig forskel til den norske model, som man er inspireret af. Den norske model fordeler kun 1,8 pct. af basisforskningsmidlerne, mens de danske politikere (i Globaliseringsrådet) har antydnet, at den danske model til en start skal fordele hele 5-10 pct.

5-procents omfordelingen vil have drastiske konsekvenser: RUC kan vinde 5 mio. kr. eller tabe 10 mio. årligt, viser FORSKERforums regneeksempel.

Det danske Rektorkollegium har foreslået 3 pct. som smertegrænse, fortæller rektorformand Jens Oddershede: "Erfaringerne fra den norske model er, at selv 1,8 procent virker meget 'adfældsregulerende', fordi forskerne og miljøerne bliver meget opmærksomme på at publicere, og hermed har politikerne vel opnået deres hensigt? Hvis omfordelingen bliver for stor, er det Matthæusprincippet, hvor de som har flest forskningsressourcer skal mere gives! År for år bliver der så større forskel mellem a-b-c – universiteter".

jØ

Se tema: Omfordeling på side 7

Middelmodige lønninger 3
Danske universitetslønninger ligger langt under Hollands og Storbritanniens, viser EU-statistik

OK: Dæmp forventningerne 4
Arbejdsmarkedsforskere tror ikke på markante lønstigninger til universitetslærere

Styring af forskningsstatistikken 6
Forskningscenter om forskning flyttes, så regeringen bedre kan styre forskningsstatistik

TEMA: Omfordeling 7-11
Regeringen vil lave ranglistning af universiteterne 1-8 og omfordele penge efter rangliste-placeringen

TEST: KU i top – CBS i bund 7
FORSKERforum har taget forskud på omfordelingsspillet og fortæller, at vinderne får et plus på 40 mio. og taberne taber 11 mio.

Hvordan måles 'præstationer' 9
- for 'kvalitet' kan ikke måles?

England: Matthæus-princippet 10
I England har omfordelingsmodel betydet, at 25 pct. topuniversiteter scorer 65 pct. af forskningsbevillingerne

Myten: Den dårlige underviser 14
- bruges til at lægge pres på universiteternes lærere

Gruppeeksamen 16
Der er igen uro om den omstridte afskaffelse. Arbejdsgivere i Nordjylland vil have gruppeeksamen tilbage

'Sats på det sikre' 19
- hvis du vil have en fast stilling, for der er ikke plads til udfald i din publikationsliste, lyder rådet fra midaldrende lektorvikar

Den gode leder 21
To typer dårlige ledere på universiteterne: Den gammeldags autoritære og bogholdertypen

Konferencen 27
Gode råd til oplægsholderen og til arrangøren

ESSAY

FORSKERforum – bladet som er sortlistet fra Videnskabsministerens pressemøder

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
PharmaDanmark
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA
(ansv.hav. for dette nummer)

Journalist Mette Engell Friis
(mef@dm.dk)
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

16. januar 2008

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gotersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

PharmaDanmark
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
Tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

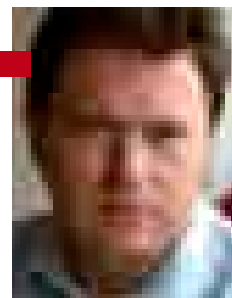
Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Af **MOGENS OVE MADSEN**, fmd. for DJØF's UFO

Ny alliance?

Under den netop overståede valgkamp udsendte Rektorkollegiet et valgoplæg. Dette oplæg indeholder 5 punkter. Selv om det er vores arbejdsgivermodpart, der har lavet en prioriteret liste, glæder det os, at der er fælles synspunkter.

Og lad det bare være klart fra starten. Vi kunne godt have ønsket, at der var et særskilt punkt, der handler om, at arbejdsvilkår skal forbedres for de ansatte. Frie forskere med frie rammer er nu engang de mest kreative! Til gengæld har Rektorkollegiet en række punkter, som ved fuld gennemførelse får samme effekt, som når det regner på præsten: Der kan måske dryppe lidt på degnene!

Det første punkt, som fremhæves af rektorerne er **investering i viden**. Danmark har, som et af de få lande, haft en faldende prioritering af offentlig finansieret forskning. USA, Finland og Frankrig ligger langt foran. Først med Globaliseringsaftalen er der kommet et løft. Vi synes, at det er lavt sat, at mindst halvdelen af alle midler bør gå direkte til universiteterne som basismidler. Et af den kommende tids store slagsmål bliver *definitionskrigen*: Regeringen påstår, at universiteterne får mange nye millioner tilført, men det helt centrale spørgsmål er, om det bliver 'frie basis-midler' til fri disposition, eller om det bliver øremærkede bevillinger bundet i strategier, programmer eller særlige indsatser – og så er det altså ikke 'frie midler', som forbedrer universiteternes dispositionsrammer.

Dernæst har Rektorkollegiet et ønske om **at slippe universiteterne fri**. Ønsket består i større økonomisk frihed f.eks. ved hjælp af at overlade bygningerne til universiteternes selveje samt at give universiteterne reel mulighed for at fungere som selvejende institutioner. Vi deler synspunktet om det helt store paradoks, at ministeriet, trods påstået ønske om det modsatte, fortsat har en detailstyringsgrad, som man ikke vil give slip på. Vi undrer os dog noget over at bestyrelserne – i høj grad løsrevet fra miljøerne – indgår udviklingskontrakter med ministeriet. Ud over den høje underholdningsværdi i selve øvelsen så har vi dog sympati for bestyrelsernes "dobbelte bogholderi", når ministeriets detailkrav bliver for absurde (jf. FORSKERforums forside nr. 209).

Og ligesom Rektorkollegiet er vi også optaget af, at universiteterne ikke skal tabe penge på at vinde forskningsmidler i konkurrence. Hvem har ikke sidet med den frustration, at de nuværende **overhead** ikke dækker de omkostninger, universitetet har ved

at modtage eksterne midler? Og f.eks. af den grund føler sig fristet til at beskatte den enkelte bevillingsansøger yderligere?

Vi har også klart det synspunkt, at **uddannelses-taxametrene** skal rettes op. At lade alle taxametre falde gennem de seneste 10 år er ikke et ambitiøstsignal om at 'etablere uddannelser i verdensklasse'. Når der sammenlignes med erhvervsuddannelser under et, må det konstateres, at begrebet udsultning nok er det mest passende. Det kan ikke gå hurtigt nok med en revision og opjustering af taxametrene på de lange videregående uddannelser.

Endelig ønsker Rektorkollegiet at **undgå bureaukratisk styring**. Ministeriet har travlt med at etablere fordelingsmodeller for forskning og akkrediteringskriterier for uddannelser. Vi kan sagtens følge rektorernes frygt for, at fordelingerne bliver bureaukratiske, komplicerede og uigennemskuelige.

Til gengæld er vi overraskede over, hvor langt Rektorkollegiet alligevel går med på Regeringens overvejelserne over, hvorledes forskningsmidlerne skal kvalitetsfordeles. Som FORSKERforum fortæller i dette nummer kan det få drastiske følger, hvis der indføres en 5 pct.'s omfordelingsmodel: Nogle universiteter vil – selv om de rent faktisk forbedrer deres 'præstationer' – tabe forskningsressourcer, og det risikerer at blive Matthæus-princippet: At de som har, skal mere gives! Samtidig risikerer de ansatte at skulle løbe efter at opfylde kvantitative mål – i stedet for kvalitet.

Rektorerne ved, at det er sjældent, at kvalitet kan måles med simple indikatorer. Her kunne vi ønske os, at rektorerne stod fast på det tidligere nævnte udgangspunkt om at slippe universiteterne fri. Dette ville give universiteterne bedre muligheder for at indrette sig efter egne styrkepositioner.

Umiddelbart ser vi, trods visse uenigheder, endnu en ny alliance i Rektorkollegiets udsendte valgoplæg. Offentligheden har over en årrække jo kunnet følge bestyrelsesformændenes kamp for at fastholde universiteterne som selvstændige universiteter, og den kan vi kun støtte.

Vi støtter altså gerne rektorernes udspil og puffer gerne på for at få skabt en samlet universitær alliance, der skal sikre universiteternes selvstændighed – *herunder ikke mindst for forskningsfrihedens skyld* – men også at sikre tilstrækkelige midler til uddannelserne og basismidler til forskning samt at fjerne al den nødvendige ministerielle detailstyring.

Danmark: Middelmådige lønninger

Forskere i EU tjener mindre end deres forskerkolleger i USA, Australien, Japan.
Men der er store lønforskelle i EU, viser statistik

Gennemsnitslønnen for en forsker i EU er næsten 23.000 euro (172.000 kr.) lavere end den tilsvarende forskerløn i USA, viser en ny undersøgelse fra EU-Kommissionen. Og de danske lønninger er middelmådige sammenlignet med de udenlandske, fx de hollandske eller engelske. Fagforeningerne har hermed fået et uventet argument, for at danske universitetslønninger må op hvis man vil holde på de bedste danske forskere.

LØN-GAB

De europæiske forskeres lønninger er også lavere end forskerløningerne i Australien, Indien og Japan. Blandt de lande, EU-Kommissionen har sammenlignet forskerlønninger i, er det kun i Kina, at forskere i gennemsnit aflønnes dårligere end i EU.

Den gennemsnitlige forskerløn i EU var sidste år på ca. 40.000 euro (300.000 kr.). Men der er store forskelle i EU: I bunden ligger de østeuropæiske lande. I de lave ende Middelhavslandene. Over gennemsnittet ligger centraleuropa og Skandinavien. Og i toppen ligger Østrig, Holland, Israel, Schweiz og Luxemburg. Kun de øverste kan matche de amerikanske lønninger.

I USA var forskerlønnen sidste år i gennemsnit på 63.000 euro (472.000 kr.). Og i Australien og i Japan på 62.000 euro. Gennemsnitslønnen til indiske forskere var sidste år på over 45.000 euro – mere end 1.500 euro højere end forskerløningerne i Danmark.

Købekraft

Gennemsnitsløningerne i EU-Kommissionens analyse har taget højde for, at købekraften i de forskellige lande er forskellig. De lønninger, der er nævnt, er derfor sammenlignelige målt i købekraft i pågældende land (korrigeret med PPS-koefficient, jf. statistiken).

Da Danmark er et dyrt land at bo i, bliver den danske gennemsnitsløn til forskere på 61.355 euro (460.000 kr.) i 2006 derfor reduceret til **43.699 euro (327.000 kr.)** målt i købekraft, når der sammenlignes med andre landes forskerlønninger. (Målt på bruttolønninger incl. arbejdsmarkedsbidrag, skat, feriepenge, pension m.v.).

De danske forskerlønninger på 43.699 euro er ganske vist lidt højere end EU-gennemsnittet på 40.000 euro. Men det skyldes udelukkende, at forskerløningerne i de nye EU-lande er meget lave (fx Polens 21.591 euro og Bulgariens 9.770 euro årligt) og det trækker gennemsnittet ned.

Sammenlignet med lønningerne i de gamle EU-lande er de danske forskerlønninger de femte-laveste. Blandt de gamle EU-lande er lønningerne kun lavere i Portugal, Grækenland, Italien og Spanien.

Problem: Mobilitet

De lave forskerlønninger i EU er et stort

problem, mener EU Kommissionen. Alle europæiske regeringer har som fremtids-scenarion, at Europa skal leve af viden, forskning og udvikling. Det er imidlertid også et stort europæisk problem, at der er meget store forskelle på forskerlønninger internt i Europa:

“Hvis Europa skal være i stand til at klare udfordringerne i fremtiden er det nødvendigt, at viden kan bevæge sig frit derhen,

hvor den bedst kan udnyttes - og det omfatter også forskerne,” udtaler EU-kommissær Janez Potcnik. “De store lønforskelle i EU forvrider den frie bevægelighed. Og den bidrager til, at de bedste forskere finder bedre muligheder andre steder i verden.”

(se EUkommissionen.dk nyheder fra Bruxelles d.13.nov).

Total Yearly Salary Average of researchers in EU27, Associated Countries, Australia, China, India, Japan and United States (2006, 04-0706, all currencies in EURO and in terms of PPP)

	Researcher average in euro	Conversion coefficient	Researcher average in local currency
Austria	62.406	102,7	64.130
Belgium	58.462	104,8	61.198
Cyprus	48.879	89,7	43.649
Czech Republic	19.820	52,9	20.540
Denmark	41.850	108,9	45.599
Estonia	11.748	50,8	21.052
Finland	44.821	107,8	48.245
France	52.879	102,8	47.560
Germany	60.732	108,2	65.268
Greece	29.688	82,7	24.526
Hungary	15.852	57,9	27.082
Ireland	40.727	102,9	41.864
Italy	30.201	108,7	28.720
Lithuania	12.458	48,4	21.580
Luxembourg	12.851	88,7	29.580
Malta	41.860	102,9	54.268
Netherlands	59.878	88,4	40.742
Poland	21.109	104,2	54.271
Portugal	11.889	54,8	21.591
Sweden	29.851	87,8	52.234
Slovenia	9.179	78,2	18.282
Spain	27.799	72,7	27.870
Switzerland	54.952	89,8	70.871
United Kingdom	54.898	108,2	47.942
EU 27 Average	37.647 €		40.120 €

	Researcher average in euro	Conversion coefficient	Researcher average in local currency
Belgium	1.548	74,4	9.279
Canada	16.871	87,8	27.082
Ireland	18.880	100,2	20.881
Italy	42.142	77,4	18.588
Norway	58.297	140,7	41.872
Poland	8.288	48,4	12.889
Switzerland	62.726	120,7	18.882
Turkey	14.228	47,8	28.282
Associated countries average	24.720 €		22.888 €
Australia	64.758	102,8	42.742
China	3.188	32,8	81.758
India	9.777	28,2	46.287
Japan	68.872	112,7	61.181
United States	68.758	95,8	62.752

OK: Ikke en øre ekstra til forskerne

Arbejdsmarkedsforskere tror ikke på markante lønstigninger til universitetslærere

"Lønstigninger?" **Henning Jørgensen**, professor ved Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet, griner: "Os på universiteterne er der ikke en kæft, der interesserer sig for. Al den der snak om videnssamfund er helt ligegyldig, der er ingen partier, der går på barrikaderne for os". Han er sikker på, at universitetsansatte vil blive spist af med en *decentral procentandel* ved forårets overenskomstforhandlinger, som man så kan slås om internt på de enkelte universiteter.

"Vi får med andre ord mere af det, de fleste af os ikke vil have," siger Henning Jørgensen med galgenhumoristisk munterhed, og skynder sig at tilføje, at universitetsverdenen ganske vist er splittet over, hvorvidt en decentral lønpulje er af det gode eller ej.

"Men Aalborg Universitet er kendt for at være *lidt rødere* end de andre, og de fleste her bryder sig ikke om tanken om decentral løn," understreger professoren.

Privatsektor: Individuel løndannelse

Jørgen Steen Madsen - professor ved FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, ved KU - regner ikke med, at hans løncheck pr. 1. juni 2008 får trykt et væsentligt større kronebeløb end i dag.

"Rundt om i samfundet tror jeg ikke, der er nogen større sympati for, at akademikere skal have højere løn," konstaterer han.

For ham at se har de universitetsansatte det problem, at der er mange store grupper, der er ansat i den samme stillingskategori, og derfor er det svært at nå frem til et generelt og markant lønloft: "Vi får formentlig et resultat, som betyder, at vi alle sammen får lidt mere, men ikke noget, der kan sammenlignes med akademikerne i den private sektor".

Og ønsker man for alvor at drage paralleller mellem de to grupper, så skal man som offentligt ansat akademiker også være villig til at æde, at langt mere bliver overladt til individuel løndannelse: "Hvilket arbejdsgiverne jo kræver, men det er der ingen af vores organisationer, som vil gå ind på," siger han.

For hans eget vedkommende har han for længst gjort op, at høj løn ikke er foreneligt med et universitetshverv:

"Hele motivationen for at vælge en karriere på universitetet er jo langt fra lønnen. Det handler i stedet om selvstændighed og forskningsmæssige ambitioner. Man må nok gøre op med sig, hvad der tæller mest," erkender Jørgen Steen Madsen.

mef

Der er lagt op til voldsomme krav
får et alvorligt ryk i vejret

"Der kommer en betydelig lønfremgang for de offentligt ansatte, men en egentlig lønfest, tror jeg ikke, man skal regne med," siger professor **Henning Jørgensen**, Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet.

OVERENSKOMST '08

Når man taler om 'lønfest', så hentydes der til overenskomsterne i 1987. Den gang fik de offentligt ansatte en stor lønforhøjelse, som endte med at true samfundsøkonomien. Siden skrev DA og LO under på en fælles aftale om, at man ved kommende løn-

Tre forudsætninger for at lønmodtagerne stilles tilfredse

Overenskomstforhandlingerne kan lande ud i et forlig mellem arbejdsmarkedets parter, som så kan følges op af et politisk indgreb eller en kombination.

Samlet skal der – i hvert fald set ud fra fagforeningernes synsvinkel – være tre forudsætninger til stede, hvis der skal findes en løsning, som ikke bare lukker konflikten ned her og nu, men som faktisk bidrager til at fjerne de underliggende problemer, som præger den offentlige sektor og det offentlige aftalesystem, ifølge arbejdsmarkedsforskerne i Forskningscenter FAOS.

1. Forhandlingssystemet må selv levere noget af varen. Dvs. at der i parternes egne forhandlinger og/eller i Forligsinstitutionen må opnås delresultater, der kan indgå som væsentlige brikker i et forlig – eller et politisk indgreb, som parterne stiltiende accepterer eller i det mindst ikke direkte modsætter sig.

2. Det politiske system må forbedre mulighederne ved at tilvejebringe en særlig pulje. Derved kan man måske sikre et generelt niveau, som vil være acceptabelt for de offentligt ansatte, men det vil være vanskeligt at foretage en fordeling, der specielt tilgodeser enkeltgrupper, fordi alle vogter over deres placering i lønhierarkiet.

3. Derfor må der som en del af en samlet løsning – hvad enten det bliver som et forlig mellem parterne eller et politisk indgreb – etableres en lønkommission, som tager fat på en kortlægning af lønrelationerne i hele den offentlige sektor sammenholdt med de tilsvarende forhold på det private arbejdsmarked.

(Kilde: FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, på Københavns Universitet).

Lønfest og / eller kaos

konflikter ved forårets overenskomster. De offentligt ansatte vil kræve, at deres lønninger stiger med mere end fire pct. Men det vil regeringen ikke godkende, og så har vi balladen

forhandlinger ville tage samfundsmæssige overvejelser med i sine krav.

Men i 2008 vil de offentligt ansatte ikke finde sig i at tage hensyn til samfundsøkonomi, mener Henning Jørgensen. Og hans kollega, professor **Jørgen Steen Madsen** fra FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, på Københavns Universitet, fremhæver, at forventningerne denne gang er skruet højere op end i mange år.

"Vi kan se på de seneste tal, at den private sektor har opnået en lønfremgang på lidt over fire procent ved forårets overenskomster, og man må formode, at det vil være noget af samme art, de offentlige arbejdsgivere vil tilbyde. Så kan man diskutere, om det betyder, at der er lønfest," siger han lakonisk, samtidig med, at han understreger, at det rent lønmæssigt faktisk er et ret højt resultat.

"I forbindelse med trepartsforhandlinger omkring kvalitetsreformen blev der afsat penge til blandt andet efteruddannelse og seniorordninger, så de fire procent vil reelt gå til at forbedre lønnen," som Jørgen Steen Madsen siger.

Jørgensen: Ender på politikernes bord

Begge forskere mener, at en storkonflikt er en overhængende fare:

Henning Jørgensen: "Det er tydeligt, at de offentligt ansatte denne gang mener, at nu er det for galt. De har loyalt passet deres arbejde, mens de har set erhvervsledere benytte sig af en urimelig selvbetjening, når de bevilliger sig selv lønforhøjelser eller aftrædelsesordninger. Samtidig har privatanstatte generelt fået store lønforhøjelser, så nu er grænsen nået. Der er lagt op til væsentlige krav til de offentlige lønstigninger".

Professoren vurderer samtidig, at de forventninger, der er skabt til forhandlingerne, langtfra vil blive honoreret:

"Man kan se allerede nu, at både finansministeren og Kommunernes Landsforening er det, jeg kalder, 'sæsonbetonede bekymret'," smiler Henning Jørgensen, og tilføjer at det skuespil udspiller sig igen og igen ved okospillet.

"Men der er nu altså virkelig pres på denne gang, og Anders Fogh ved næsten med sikkerhed, at forhandlingerne ender med at lande på politikernes bord."

Jørgen Steen Madsen: Først staten, så kommunerne

Efter Jørgen Steen Madsens mening er den eneste spinkle mulighed for at undgå en konflikt, at man sætser på at få gjort de statslige aftaler færdige først, og bruger resultaterne herfra som pejlemærke for det store og turbulente kommunale område.

"De høje forventninger kombineret med

en hidtil uhørt stor politisk indblanding og nogle interne magtkampe blandt lønmodtagerne har betydet, at man ikke taler om, der bliver konflikt, men når der bliver konflikt," som Jørgen Steen Madsen siger.

Derfor er et tidligt statsligt forlig den eneste løsning, han umiddelbart kan se. Men selv her er der udfordringer, fordi to nye forhandlere skal sidde overfor hinanden. På den ene side har Sine Sunesen, formanden fra DJØF, overtaget forhandlerposten fra HK/Stats tidligere formand, Peter Waldorff, på den anden side skifter finansministerrollen

formentlig fra Thor Pedersen til Lars Løkke Rasmussen.

"Det er vigtigt, at hovedforhandlerne meget hurtigt finder et gensidigt tillidsforhold, hvis de skal have mulighed for at få et statsligt forlig på plads," siger Jørgen Steen Madsen, som ikke vil spå om muligheden for sådan et forhold mellem Sunesen og Rasmussen.

"Jeg kan bare konstatere, at lykkes det ikke for dem at samarbejde, er risikoen for en storkonflikt større end i mange år."

mef

38 års overenskomst-konflikter

1969: Akademikerkonflikten

Tjenestemandsreformen af 1969 gennemførte forbedringer af tjenestemændenes lønforhold, så de kom på højde med de forhold, som de overenskomstansatte – ikke mindst på akademikerområdet – havde opnået i løbet af 1960'erne. De overenskomstansatte akademikere var stærkt utilfredse med, at de til gengæld blev overset, således at overenskomstsættelse ikke længere var attraktiv

1973-74: Sygehuskonflikt

I december 1973 opstod en konflikt, hvor sygeplejersker gik i strejke sammen med fysioterapeuter, ergoterapeuter og jordemødre. Først den 19. januar blev der opnået et forlig, der løftede disse grupper – blandt andet ved at fjerne de laveste løntrin i den hidtidige indplacering.

1979: Første protestmanifestation

Den offentlige sektor omfattes af et generelt politisk indgreb for hele arbejdsmarkedet i foråret 1979. For første gang så man som en reaktion på indgrebet en omfattende protestdemonstration i form af et tretimersmøde, som en stor del af de offentlige ansatte deltog i.

1981: Dansk Socialrådgiverforening i konflikt

Socialrådgiverne kæmpede i 1981 for at bevare et særligt tillæg og stemte derfor i foråret imod det generelle KTU-forlig. Strejken blev mødt af en lockout, som tapte Socialrådgiverne knappe midler. Der var begrænset opbakning fra de øvrige organisationer, og det endte med, at socialrådgiverforeningen i august 1981 måtte acceptere arbejdsgiverne betingelser.

1985: Storkonflikt og protestdemonstrationer

Da der ikke kunne opnås forlig på LO/DA-området i den private sektor blev resultatet en storkonflikt, som hurtigt blev

stoppet af et politisk indgreb af den daværende Schlüter-regering.

1987-93: Forligsinstitutionen som problemknunder

I de fire overenskomstforhandlinger fra 1987 og frem til 1993 var der adskillige eksempler på enkeltorganisationer, der gik imod strømmen, og som derfor måtte samles op i Forligsinstitutionen.

1995: Sygeplejersker og laboranter i konflikt

Den fortsatte velfærdsudvikling betød bl.a. mangel på sundhedspersonale og kravene om lønforbedringer på dette område blev derfor skærpet. Om noget egentlig lønmæssigt gennembrud var der dog ikke tale – og de øvrige i KTO mente samtidig, at sygeplejerskerne selv betalte stigningen i form af indrømmelser på andre områder.

1999: Det meste af Sundhedskartellet i konflikt med DSR i spidsen

Under OK 1999 gik disse organisationer efter en markant lønforbedring. De var derfor ikke tilfredse med KTO-forliget, som blev stemt ned, og resultatet var en ny konflikt, som hurtigt blev stoppet af Folketinget med et politisk indgreb. Derefter måtte Sundhedskartellets medlemmer acceptere det samme niveau som de øvrige i KTO.

2002: For første gang samlet mæglingsforslag for amter og kommuner

På grund af uenighed – især om lokal løndannelse – var det ikke muligt på det kommunale område at nå til et forlig. Derfor blev forhandlingerne overført til Forligsinstitutionen, hvor det med stort besvær lykkedes at nå et kompromis i form af et samlet mæglingsforslag.

Kilde: FAOS, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, på Københavns Universitet

Universiteternes bestyrelser har indse
Nu venter man på m

Ressortændring: Definitionsragt

Forskningscenter flyttes fra Videnskabsministeriet til Økonomi- ministeriet. Regeringen får dermed bedre muligheder for at styre forskningsstatistikken og dens definitioner

Helge Sander fik genvalg som Videnskabsminister. Her er han fotograferet i 2001, kort tid efter sin første udnævnelse ...

”Statistikproduktionen ved Center for Forskningsanalyse” ved Aarhus Universitet overføres fra Videnskabsministeriet til Økonomi- og Erhvervsministeriet. Sådan lød den lakoniske meddelelse om en ressortændring ved regeringsdannelsen d. 23. nov.

Ændringen var ikke nærmere begrundet. Ressortændringen forbedrer imidlertid Regeringens mulighed for at styre statistikproduktionen på forskningsområdet. Hvor CFF tidligere var en relativt uafhængig aktør, så får regeringens embedsmænd nu en større ’definitionsret’ til fx at kunne bestemme, hvad der er ’fri forskning’, om UNIK-midler er frie (eller øremærkede 242 mio. kr. i en pulje, som kan søges), om forskningsudgifter er givet til forskning eller til ’innovation’ osv. Politikere og embedsmænd får dermed bedre mulighed for at definere forskningsstatistik og -økonomi.

Regeringen har klare politiske interesser i bestemte definitioner, fordi disse kan flytte trecifrede millionbeløb og dermed gøre forskellen på, om Regeringen har levet op til sine erklærede succesmål eller ej. Grundlæggende vil en liberal regering ikke have ry for, at man styrer forskningen. Derfor skal så mange midler som muligt fremstå som ’frie’, selv om der faktisk er ’strategiske’ bindinger på dem. Mest åbenlyst ligger problematikken i universiteternes såkaldte basisforskning, som Regeringen hævder vokser i disse år. Det er dog et helt åbent spørgsmål, hvor frie midlerne er, idet de direkte eller indirekte kan være øremærkede til bestemte formål (lønninger, samfinansiering, medfinansiering, ph.d.-stipendier osv.).

Samtidig nærmer Regeringen sig den store skæringsdag i 2010, hvor Regeringen skal måles på, om man lever op til Barcelona-målet, som siger at 1 pct. af BNP skal gå til forskning. Det er man langt fra at nå (pt. 0,75 pct.). Men at målet kan nås bl.a. ved

at bøje statistikker, viste et slagsmål mellem embedsmænd og forskningseksperter for nogle år side, hvor bevillinger fra internationale kasser (fx EU-midler) pludselig talte med blandt danske forskningsbevillinger. Her måtte CFFs eksperter bøje sig. I de nærmeste år kan man således se frem til lignende definitionsskred med gråzoner på, hvilke penge der er ’basisbevillinger’, ’frie midler’ eller ’strategiske’.

CFF blev som sektorforskningsinstitution indfusioneret under Aarhus Universitet i 2004. Men selv om et af Regeringens fusionsformål var at styrke sektorforskningens uafhængighed, så har CFFs analyser tilsyneladende været for ubekvemme, for uafhængige og for tæt knyttet til universitetsverdenen. Derfor skal institutionens statistikproduktion styres fra et andet sted.

Ressortændringen kan i det perspektiv ses som et vink til de nye sektorforskningsinstitutioner under universiteterne om loyal opførsel over for deres eksterne kunder....

NEDTÆLLING I SEKTORFORSKNINGEN – 1 år og 1 måned tilbage

- indtil fagministerier kan ’konkurrenceudsætte’ myndighedsopgaver, dvs. udlicitere tidligere sektoropgaver til private konsulentfirmaer eller oprette deres egne kontorer, der så overtager opgaverne.

Hermed risikerer sektorforskningen at miste millionbeløb – og universiteterne skal spare og fyre medarbejdere. Hele 42 pct. af DTU (inkl. RISØ og Fødevareforskningen) er eksterne indtægter og hele 29 pct. af Aarhus Universitetets (inkl. Jordbrugsforskningen og DMU) er eksterne.

Udliciteringen afhænger dog meget af, at ministerierne i det næste år får den loyale betjening fra universiteterne, som man var vant til dengang sektorforskningen hørte under ministeriet selv.

SDU har som mål at øge antallet af forskningspublikationer med 3 pct. om året i perioden 2008-10. SDU ønsker at fastholde den stabile fremgang i optaget på sine bacheloruddannelser og har som mål en stigning på 2 pct. årligt. SDU vil mindske frafaldet på bacheloruddannelserne med minimum 2 pct. for de uddannelser, der i dag har et frafald på 30 pct.

Sådan står der lakonisk i SDU-bestyrelsens udkast til ”udviklingskontrakt”, som FORSKERforum har fået aktindsigt i. SDU var et af de universiteter, som havde markeret, at man ville indse ’minimalistiske målsætninger’ som reaktion på de 16 målepunkter, som ministeriet kræver indskrevet i kontrakter (se FORSKERforums forside: ’Dobbelt bogholderi’, nr. 209).

Ministeriet bad således institutionerne om *et ført kig* i krystalkuglen for de kommende tre år, og nu venter institutionerne spændt på, om ministeriet så godkender deres 1. indspil.

DTUs lyriske indspil

Hvor SDU anfører minimalistiske målsætninger, gør Aarhus’ bestyrelse i virkeligheden det samme, men med den tilføjelse, at den eksterne udviklingskontrakt ’ikke kan læses isoleret’ fra den sammenhængende præsentation i den interne strategiplan.

DTU afviger – som ved seneste kontrakt, hvor DTU fik særbehandling af ministeriet - fra de øvrige institutioner ved at have indleveret det *mindst kontante og mest lyriske* indspil, bl.a. under rubrikken: ”Det nye DTU understøtter værdiskabelsen af det danske samfund”. DTUs forskningspubliceringsmål er ikke relateret til tidligere års, og der er derfor ingen vækstsmål. Citationstallet er sat relativt, idet det skal udvikle sig i samme takt som en større gruppe institutioner, DTU benchmarker sig med (fx KTH Stockholm, TU München, ETH Zürich).

Forskningsproduktion skal stige med 3 pct.

Hvad angår det *mest diskuterede* målepunkt, nemlig forskningsproduktionen, er der nogen variation i tilgangen, selv om alle indspil er kendetegnet ved en simpel indikator: SDU anfører lakonisk, at man vil øge **antallet af forskningspublikationer** med 3 pct. om året. Århus vil forøge antallet med 150-250 årligt (ud fra nuværende 4940 publikationer). CBS vil forøge med hele 5 pct. årligt. KU vil derimod sige, at man har indskrevet realistiske målsætninger, når man har som mål, *at fastholde* et højt niveau i forskningsproduktionen, således at den gennemsnitlige produktion pr. vip’er (fx 2,2 ar-

listiske kontrakter

ndt deres forslag til udviklingskontrakt.
ministeriets reaktion

tikel i peer-reviewede tidsskrifter) skal fastholdes 2007-10!

Der er relativt store ambitioner hvad angår tiltrækningen af eksterne forskningsmidler: KU vil forøge EU-bevillingerne med 4-10-20 pct. over årene, mens Aarhus generelt vil forøge disse med 10 pct. årligt. (Stigningstakten for andre ikke-statslige midler forventes derimod kun at blive 3-5 pct.) SDU generaliserer ved at forvente 10 pct.s forøgelse af den eksterne finansiering fra ikke-statslige midler. CBS vil forøge med 5 pct. årligt på samme målefaktor.

Myndighedsindtægter: Aarhus optimist, DTU defensiv

Hvad angår en meget usikker indikator – **indtægter fra myndighedsopgaver** – så er nogle meget meget optimistiske, mens andre ikke tør tro på noget: Aarhus' bestyrelse med jordbrugsforskningen og DMU regner faktisk med en tilvækst på over 5 pct. årligt, selv om ministerierne allerede fra 2009 kan begynde at opsigte aftaler om 'myndighedsbetjening', hvorved indtægter kan bortfalde.

DTU med fødevareforskningen opfatter åbenbart myndighedsbetjeningen som politiseret og usikkert, at man slet ikke tør spå om fremtidige indtægter hertil, og holder sig derfor til passive embedsmands-newspeak:

"DTU vil 'i kontraktperioden arbejde aktivt for at etablere et konsolideret aftalebaseret grundlag for myndighedsbetjeningen, hvor der er sammenhæng mellem ressourcer og ydelser". Eller

"I kontraktperioden skal der indgås nye kontrakter med danske sektorministerier og styrelser".

Absurd: KUs forskere skal 1 pct. mere i pressen

Der er også mere *absurde* kontraktmål, hvor universiteterne kan komme i indbyrdes konkurrence, hvis flere har som mål, at de skal være bedre end de andre universiteter:

SDU har fx som mål, at beskæftigelsesgraden for nyuddannede skal ligge "over gennemsnittet" for de øvrige universiteters beskæftigelsesgrad. SDU har også som mål at præstere over middel for universitetssektoren i Danmark, hvad angår deltagelse i den offentlige debat.

Hvad angår formidling, så skal KUs forskere øge deres omtaler i pressen med hhv. 1-3-5 pct. over årene (målt i INFOMEDIA). CBS' forskere skal derimod ikke være meget mere medielidlige end nu, idet ledelsen blot forventer "vækst" i deltagelsen i den offentlige debat!

jø

FORSKERforums test-ranking af danske universiteter 1-8, basisbevilling, indskud og omfordeling i 2009 (mio. kr.):

	Måltal	Basisbev.	Indskud	Omford.
1. KU	(360)	2200	110	+ 40 mio.
2. SDU	(305)	600	30	+ 10
3. AU	(271)	1350	67,5	+ 7
4. ITU	(-)	-	-	-
5. AAU	(257)	475	24	- 8
6. DTU	(233)	700	35	- 19
7. RUC	(224)	200	10	- 8
8. CBS	(185)	210	11	- 11
		3800	300	0

(Metode: Ranking er simpelt foretaget ved at se **basisbevilling til forskning + kapitaltilskud / årsværk for almindelig virksomhed 2007** (eks. KU: 2.200 / 6108 = 360.000 kr. pr. årsværk, iflg. budgettal 2007, FL08. Omfordelingstallet for KU er udjævnet fra 60 mio. til 40 mio.).

KU i top – CBS i bund

Omfordelingsspillet:

FORSKERforums test-ranking 1-8 af danske universiteter

KU i toppen, SDU på andenpladsen og Aarhus på tredjepladsen! I bunden ligger CBS lige efter RUC, og i midten ses så Aalborg og DTU (IT-Universitetet har fået dispensation til at melde sig ud af det danske rangingsystem).

TEMA: OMFORDELING

Hvis 5 pct. af forskningens basismidler omfordeles efter rankingen vil topscoreren KU præmieres en gevinst på mindst 40 mio. kr. Og i bunden vil RUC og CBS tabe 8-11 mio. kr. i omfordelingsspillet.

Sådan bliver resultatet i FORSKERforum test-ranking af de danske universiteter. Og det er så også udregnet, hvad rankingplaceringen vil betyde plus-minus for omfordelingen af basisbevillinger mellem universiteterne efter en model, som Videnskabsministeriet har fremlagt, og som netop nu er til forhandling med Rektorkollegiet. De enkelte universiteters indskud til omfordeling er angivet ud fra deres nuværende bevillingsniveau (5 pct. af basisbevillingen) og deres gevinst / tab er udregnet efter deres score på rankinglisten.

Hensigten med beregningen er at vise, at omfordelingsspillet i fremtiden vil ranke de danske universiteter efter præstationer samt at vise, hvor store millionbeløb der skal omfordeles. (Beregningen er foretaget ud fra et modelnotat fra Videnskabsministeriets).

Testranking og omfordeling fortæller, at det er meget afgørende hvilke kriterier der bruges, når universiteterne rankes 1-8. Det fortæller også at det er helt afgørende hvor stor en procentdel, der skal omfordeles: 3, 5 eller 10 pct. Det siger sig selv, at hvis indsatserne forhøjes fra 5 til 10 pct. året efter, så er der pludselig meget mere på spil (600 mio. kr. i stedet for 300 mio. kr.). RUC og CBS står så til at vinde / tabe det dobbelte beløb.

Og det siger også sig selv, at det vil gøre rigtig ondt, hvis et universitet to år i træk lander i den nedre halvdel, for så mistes der pludselig store forskningsressourcer.

Et eksempel

Beregningen er et realistisk eksempel. FORSKERforum har opstillet forudsætningerne:

- At målekriteriet for at rangering 1-8 er den simple logik, at høje forskningsbevilling alt andet lige giver bedre betingelser og dermed en høj score – og den bedste ranking! (Måltallet fortæller således, at KU har den højeste forskningsbevilling pr. årsværk og det placerer KU i toppen af rankingen).

- At bevillingsniveauet er 2007-priser. Evt. bevillingsforøgelser i 2008 er ikke indkalkuleret (*fordi det er uvist, hvor stor en del 2007-08 –forøgelsen der faktisk er 'frit disponible basismidler', dvs. uden bindinger*).

jø

Dansk ranking 1-8

Universiteterne skal i 2009 konkurrere om 200-300 mio. af de samlede basismidler. Pengene skal fordeles efter præstationer i en ranking 1-8. Hvis fx RUC slutter som et, vinder universitetet 5 mio. men som otte vil man tabe 10 mio. årligt

Universiteternes basismidler skal i fremtiden fordeles efter universiteternes kvalitet på forskning, uddannelse og vidensspredning: *"Derfor foreslås nu etableret en ordning, hvorefter der årligt foretages en begrænset omfordeling af basismidlerne efter let gennemskuelige kriterier. Med udgangspunkt i en årlig rangordning af universiteternes kvalitet målt på en række indikatorer overføres en andel af basismidler fra de universiteter, der klarer sig dårligst i sammenligningen, til de universiteter, der klarer sig bedst"*.

TEMA: OMFORDDELING

Sådan lyder det i Videnskabsministeriets kontante udspil til en rangordning 1-8 for Rektorkollegiet, som FORSKERforum har fået aktindsigt i (**notat 11.sept. / 4.okt.**).

Regeringen har ikke endeligt besluttet, om man vil følge Rektorkollegiets forslag om 3 pct. eller om man vil sætte 5 pct. i spil. Regeringen har tidligere luftet, at 5-10 pct. skal sættes i spil på den måde – dvs. dvs. 300-600 mio. kr.

Hvis det bliver 5 pct. og 300 mio. kr. fortæller FORSKERforums regneeksempel, at RUC med en top ranking vil vinde 5 mio. og med en bundplacering tabe 10 mio. årligt.

Ranking: Omfordeling mellem universiteterne

Modellens hensigt at lave en 'ren omfordeling mellem universiteterne', konstaterer Videnskabsministeriets embedsmænd. Ministeriet prøver at afdratisere ved at konstatere, at det 'ikke er en nedskæringsøvelse': Nr. 1 på ranglisten vil godt nok få flere penge, men nummer 8 vil ikke opleve et direkte fald i bevillingerne, fordi 'forskningen' får ekstra penge i de kommende år. Det er altså de ekstra penge, som der skal konkurreres om.

Ministeriet foreslog i sit første modelnotat, at forskningsindikatorer vægtes med 50 pct., uddannelse med 30 pct. og vidensspredning med 20 pct. Når vidensspredning vægtes så højt var ministeriets tankegang, at man ønsker en "stor adfærdsvirkning", men det spillede utvivlsomt også ind, at man indikatoren kan bruges til at pålægge universiteterne at samarbejde med erhvervslivet (via et 'erhvervs-barometer'). Men faktor 20 har Rektorkollegiet nu fået forhandlet ned til 10 pct.

Den vægtigste indikator er forskningen, hvis mål bl.a. skal være evnen til at hente eksterne bevillinger, og fra 2010 skal en central indikator være 'forskningsbibliometri'.

'Erhvervsbarometer'

Ministeriet forestiller sig, at hver indikator udregnes til en værdi, og dialogen med Rek-

torkollegiet vil i det næste halve år handle om, hvordan disse indikatorer udformes, især på den tunge vægt 'forskning'. For Rektorkollegiet handler det om at få indikatorerne gjort så gennemskuelige og objektive som muligt, for i ministeriets indikatorforslag ligger der meget elastik og skøn, når der fx står at samarbejde med erhvervslivet belønnes fx via et 'erhvervsbarometer', hvor en af indikatorerne være, hvor aktive forskerne er til at udtale sig i pressen (og den indikatorvægt skal fx udregnes efter 'estimeret annonceværdi'). Den indikator, som rektorerne imidlertid er mest *obs på*, handler om målingen af forskningen, hvor rektorerne ikke ønsker elastik og skøn, for det vil kunne medføre 'uhensigtsmæssig adfærd' hos forskerne.

Samlet skal indikatorerne så føre til en rangordning af de danske universiteter 1-8, allerede i 2009 (hvor forskningsindikatoren først kommer fra 2010).

Indikatorerne skal samlet udtrykke enhedspræstation for universitetet. Indikatorværdien vil blive set i forhold til vip-lønsummen, så der gives et udtryk for sammenhængen mellem løn og produktivitet.

Der vil også være en 'hovedområde-korrektion', idet fakulteter – *de fire områder samf, sundhed, humanora samt natur/teknik* - adskiller sig fra hinanden. Derfor vil hovedområderne blive sammenlignet med hinanden på tværs af universiteterne.

Omregning fra rangliste til bevillinger, eks. RUC

Når universiteterne er ranglistet 1-8 kan der ske omfordeling af basismidler. I ministeriets regneeksempel går der ud fra, at hvert universitet skal bidrage med en 'indsats' på 5 pct. i omfordelingsspillet. Samlet kommer der derved 300 mio. kr. i puljen.

De summer som omfordeles vil se udramatiske ud ved første øjekast. Et regneeksempel fortæller at RUC (med ca. 200 mio. i basisbevillinger) som et på ranglisten vil vinde 5 mio. kr. (2,7 pct.). Men som otte vil RUC tabe 10 mio. kr. (5 pct.). Sidstepladsen vil altså betyde, at universitetet vil tabe hele universitetets indsats i omfordelingspuljen (5 pct. / 10 mio. kr.).

Det siger sig selv, at hvis indsatserne forhøjes fra 5 til 10 pct. året efter, så er der pludselig meget mere på spil (600 mio. kr.). RUC står til at vinde / tabe det dobbelte beløb.

Det siger sig selv, at det vil gøre rigtig ondt, hvis et universitet to år i træk lander i den nedre halvdel, for så mistes der pludselig store forskningsressourcer.

Præstations

Ministeriet og Rektorkollegiet som skal bruges til ranking

Universiteternes basismidler skal i fremtiden fordeles efter universiteternes kvalitet på forskning, uddannelse og vidensspredning: *"Derfor foreslås nu etableret en ordning, hvorefter der årligt foretages en begrænset omfordeling af basismidlerne efter let gennemskuelige kriterier. Med udgangspunkt i en årlig rangordning af universiteternes kvalitet målt på en række indikatorer overføres en andel af basismidler fra de universiteter, der klarer sig dårligst i sammenligningen, til de universiteter, der klarer sig bedst"*.

Sådan lyder det i Videnskabsministeriets kontante udspil til en rangordning 1-8 for Rektorkollegiet, som FORSKERforum har fået aktindsigt i (**notat 11.sept. / 4.okt.**).

Forskning med fra 2010

Ministeriet foreslog i sit første modelnotat, at forskningsindikatorer vægtes med 50 pct., uddannelse med 30 pct. og vidensspredning med 20 pct. Når vidensspredning vægtes så højt var ministeriets tankegang, at man ønsker en "stor adfærdsvirkning", men det spillede utvivlsomt også ind, at man indikatoren kan bruges til at pålægge universiteterne at samarbejde med erhvervslivet (via et 'erhvervs-barometer'). Men faktor 20 har Rektorkollegiet nu fået forhandlet ned til 10 pct.

Den vægtigste indikator er forskningen, hvis mål bl.a. skal være evnen til at hente

Omfordelingsmekanik

Universiteterne skal afgive en procentdel af deres basisbevilling til en pulje, som der skal konkurreres om. Fordelingen afgøres efter en ranglistning 1-8 efter universiteternes præstationer.

Publikationsmåling

Politikerne vil belønne 'produktivitet' med bedre bevillinger. Men hvad der er den mindst uretfærdige målemetode? Hvilken vægt skal publikationsoversigter have? Og hvilke tidsskrifter skal tælle?

"Lige nu kan forskerverdenen frygte, at der indføres lister som er eksklusive, fx kan de 50 bedste tidsskrifter tælle. Forskerverdenen må derimod sørge for, at listerne og den måde, de tænkes på, bliver åbne, fx så alle tidsskrifter med peer-review tæller. Sniger der sig en slags 'kanon-tankegang' og ranking og hitlister ind, så er man på vildspor", siger forskningsrådsformand **Christian Lund**.

I det norske system kan enhver forsker anbefale et tidsskrift til at tælle. Det støtter Christian Lund: "Det er afgørende, at der ikke er et begrænset antal kanon-tidsskrifter på, som er kvalificerende. Det bør være sådan, at alle tidsskrifter er kvalificerende, hvis de opfylder krav om fagfællebedømmelse (peer-review) af artiklerne. Der skal også være udvalg for alle fagområder, ikke bare et for hvert hovedområde. Sådan må det være, hvis de skal have troværdighed og legitimitet i forskerverdenen".

Norsk inspiration med rangordning 1-8

Hidtil er basismidler til universiteterne fordelt efter tradition og sidste års bevilling. Det vil regeringen have lavet om og foreslår derfor *en begrænset omfordeling*, som skal baseres på få output-indikatorer: Uddannelse, forskning og vidensspredning. Den bibliometriske indikator skal bruges til at måle forskningsoutput og forventes taget i brug i 2010.

Efter indledningsvist at have opstillet nogle mere firkantede indikatorer efter engelsk forbillede, måtte Universitetsstyrelsen erkende, at Rektorkollegiet havde ret, når rektorerne påpegede, at der ikke var simple indikator-modeller. Den danske debat handler herefter om at kopiere den norske model, især fordi firkantede publikationsmålinger (bibliometri) er rettet mod målinger i naturvidenskab og sundhed, men er dårlige for humaniora og dele af samfundsvidenskabernes og fordi der skal tages hensyn til forskellige publiceringsmønstre.

Modellen opererer med flere indikatorer. Inden for hver indikator rangordnes så de otte danske universiteter fra 1-8 og bliver til delt placeringspoint, så man ender med en samlet rangliste – ranking – af danske universiteter. (*IT-Universitetet har dog fået lov at melde sig ud af rankingen, fordi man er så lille og monofakultært*).

Måling et politisk krav

Rektorkollegiet opfatter målesystemet som et givet politisk vilkår, der er et politisk krav – uanset om det er en Venstre-regering eller en Socialdemokratisk – så det nytter ikke at kæmpe imod indførelsen. Derfor handler det om at få en model, der ikke er direkte skadelig, dvs. medfører uhensigtsmæssig adfærd hos forskerne.

Christian Lund: "Politikerne vil have styr på universiteternes ressource-forbrug, og udefra ser kvantificering jo ud til at være en bekvem måde at få oplysninger på, som man kan fordele penge efter. Indefra ved vi imidlertid, at det er meget vanskeligt at lave en model med kvantificering uden en række indholdsmæssige problemer".

Da ministeriet trak i land: Ikke 'kvalitetsmåling'

Videnskabsministeriet vil have "kvalitetsmåling" til at fordele forskningsbevillinger med. Om kriterierne har der i længere tid foregået hemmelige forhandlinger mellem Rektorkollegiet og ministeriet, og kollegiet har tilsyneladende fået overbevist embedsmændene om, at kvalitet ikke bare er sådan at måle.

Hidtil har ministeriet holdt fast i, at det er muligt at lave målinger af 'kvalitet'. Nu har ministeriet imidlertid givet en bemærkelsesværdig indrømmelse: "Det er ikke en kvalitetsindikator, men et mål for forskningsproduktion, som der arbejdes med", forklarer **direktør Inge Mærkedahl**, FI (ministeriets Forsknings- og Innovationsstyrelse).

En forklaring på forskerverdenens passivitet er ukendskab til planerne og de mulige konsekvenser. Og så sker der så meget i sektoren og forskerne har allerede i lang tid haft et pres om at publicere. Og de har altså så travlt med at passe deres arbejde, så det er svært at se fremad

Christian Lund

Indrømmelsen fremkom i november på det samfundsvidenskabelige forskningsråds konference om '**Forskningskvalitet og kvalitetsindikatorer**'. Det blev ikke afklaret, om udtalelsen var et forsøg på at tage luften ud af forskersamfundets kritik af målingsmekanikken som "kvantitativ", som udtryk for 'bibliometrisk algoritme' o.lign. Direktøren skyndte sig nemlig ud af døren, da hun havde holdt sit indlæg, så hun slap for at svare på, hvad forskningsmålinger skal bruges til, hvis de ikke måler kvalitet?

Rådsformand og RUC-professor Christian Lund har ingen direkte forklaring på, hvorfor der ikke har været mere opmærksomhed om planerne, som kan få stor indflydelse på forskernes adfærd: "Den bedste forklaring er jo nok, at der sker meget i sektoren og at forskerne allerede i lang tid har haft et pres om at publicere. Og de har altså så travlt med at passe deres arbejde, så det er svært at se fremad", forklarer Christian Lund.

-indikatorer

forhandler om de indikatorer, 1-8 af danske universiteter

eksterne bevillinger, og fra 2010 skal en central indikator være 'forskningsbibliometri'.

'Erhvervsbarometer'

Ministeriet forestiller sig, at hver indikator udregnes til en værdi, og dialogen med Rektorkollegiet vil i det næste halve år handle om, hvordan disse indikatorer udformes, især på den tunge vægt 'forskning'. For Rektorkollegiet handler det om at få indikatorerne gjort så gennemskuelige og objektive som muligt, for i ministeriets indikatorforslag ligger der meget elastik og skøn, når der fx står at samarbejde med erhvervslivet belønnes fx via et 'erhvervsbarometer', hvor en af indikatorerne være, hvor aktive forskerne er til at udtale sig i pressen (og den indikatorvægt skal fx udregnes efter '*estimeret annonceværdi*').

Den indikator, som rektorerne imidlertid er mest *obs på*, handler om målingen af forskningen, hvor rektorerne ikke ønsker elastik og skøn, for det vil kunne medføre 'uhensigtsmæssig adfærd' hos forskerne.

Samlet skal indikatorerne så føre til en rangordning af de danske universiteter 1-8, allerede i 2009 (hvor forskningsindikatoren først kommer fra 2010).

Indikatorerne skal samlet udtrykke enhedspræstation for universitetet. Indikatorværdien vil blive set i forhold til vip-lønsummen, så der gives et udtryk for sammenhængen mellem løn og produktivitet.

Når universiteterne er ranglistet 1-8 kan der ske omfordeling af basismidler. I ministeriets regneeksempel går der ud fra, at hvert universitet skal bidrage med en 'indsats' på 5 pct. i omfordelingsspillet. Samlet kommer der derved 300 mio. kr. i puljen.

jø

jø

England: 25 pct. top-universiteter får 65 pct. af bevillingerne

I England startede man med at konkurrere om 14 pct. af basismidlerne, nu konkurreres der om næsten 100 pct. – og konsekvensen er en skræmmende koncentration

Regeringen skærer sandsynligvis 5 pct. – 300 mio. kroner – ud af universiteternes basisbevillinger, og sætter dem ud som præmier i en konkurrence mellem de otte danske universiteter. Men om det bliver 3, 5 eller 10 pct. er helt centralt spørgsmål, som pt. er uafklaret.

TEMA: OMFORDELING

I England startede man i 1986 med 14 pct., som steg til 30 pct. i 1989 for i 1992 at nærme sig 100 pct. Hvor forskerverdenen i starten fik at vide, at øvelsen var begrænset, så blev skruen langsomt strammet. Og det har betydet en skræmmende koncentration af forskningspenge i det engelske system. FORSKERforums oversigt fortæller at de 20 førende universiteter – ud af Storbritanniens ca. 85 universiteter – i dag sidder på hele 65 pct. af alle offentlige forskningsbevillinger og -kontrakter i England.

Og 19 af de 20 er topscorere på indtægter fra forskningsrådene.

Oddseshede: Matthæus-princippet

Det engelske system har historisk betydet en skævvredet bevillingsmodel med store uligheder, forklarer Rektorkollegiets Jens Oddershede:

”Det er Matthæusprincippet, hvor de som har flest forskningsressourcer skal mere gives! År for år bliver der større forskel mellem a-b-c –universiteter. Logikken er, at et universitet straffes med lavere bevillinger, selv om de faktisk har forbedret sig – blot fordi andre har haft flere ressourcer og har forbedret sig endnu mere. Det er en usund logik”.

Rådsformand Christian Lund: ”Du får mig ikke til at sige, hvor smertegrænsen er – om det er 3, 5 eller 10 pct. Men jeg har da bemærket de norske erfaringer, hvor selv marginale summer på 1,8 pct. har haft en effekt på forskernes publiceringsadfærd. Og hvis det er hensigten med modellen, så er 1,8 pct. altså nok”.

Rektorkollegiet: A-B-C –universiteter

Ved en konference for nylig udtalte Universitetsstyrelsens direktør Inge Mærkedahl, at den danske model skal være ”en begrænset omfordeling”, men hun smuttede ud af døren, inden man kunne få at vide, om der skal udloddes 3, 5 eller 10 pct. i første omgang. Og om skruen så langsomt skal strammes opad som i England.

Rektorformand Jens Oddershede: ”Hvis andelen af basismidlerne bliver 5-10 pct. så kan det virke invaliderende, fordi nogle får bedre betingelser på marginalen. 10 procent af basisbevillingerne er rigtig meget, for det er netop den ekstra pulje, som udløser en smule overskud til at gøre den ekstra indsats.

Så bliver præstationsbetingelserne så ulige, at vi risikerer A-B-C -universiteter, hvor dem i B-C aldrig får mulighed for at forbedre sig. Så jeg tror, at det er sandsynligt, at ministeriet kommer til den erkendelse, at højere sats end 3 pct. giver for mange uhenigtsmæssigheder”.

Men der truer imidlertid også den systemlogik, at hvis politikere og embedsmænd får en skrue, som først hedder 3 pct. så er det logisk at forhøje til 5 og så videre?

Oddseshede: ”Enhver håndværker ved, når en skrue er i bund! Og Rektorkollegiet anbefaler altså, at 3 pct. er smertegrænsen”.

Konsekvens: 20 af 85 universiteter sidder på 65 pct. af forskningsbevillingerne

I det engelske system belønnes en høj score i RAE-ranking, og resultatet er ABC-universiteter.

Oxford og Cambridge – tilsammen kaldet Oxbridge – har et enestående internationalt ry og de har igennem mange år fået en score, så de relativt har sat sig på en stor del af forskningsbevillingerne til de ca. 85 engelske universiteter. Men lige efter Oxbridge kommer Imperial College og University College, London.

Og så kommer en række høj-klasse-universiteter. Faktisk har de 20 førende engelske universiteter taget konsekvensen og organiseret deres egen lobby-virksomhed: Russell-gruppen (russellgroup.ac.uk).

Statistikker viser da også en skræmmende koncentration af forskningspenge i det engelske system, idet de 20 universiteter sidder på ca. 65 pct. af alle offentlige forskningsbevillinger og -kontrakter i England. 19 af de 20 topscorere hos forskningsrådene var fra Russell-gruppen.

Ikke overraskende så er alle de engelske universiteter, som er listet blandt verdens top-50 fra Russell-gruppen. Fire er i THES-rankingsens top-10 og 17 i top-100 (**se rankingen til højre**).

Russell-gruppens succeshistorie og statistikker fortæller imidlertid ikke, hvordan forskningsbetingelserne og -kvaliteten er på de universiteter, hvis bevillinger er stagneret eller faldet i årenes løb ...

RAE-systemet: Indberetninger og aktiviteter 'masseres'

Det engelske forskningsmålingssystem – **RAE (Research-Assessment Exercise)** – har i ekstrem grad præget de engelske universiteters bevillinger og forskernes adfærd.

Universitetsadministratorer fortæller, at RAE-opsamlingen koster mange ressourcer, fordi man skal sikre sig, at universitetets indberetninger er så gunstige som muligt. Dekanerne klager over, at selv om de egentlig har forbedret deres præstationer, så får de ikke højere bevillinger. Forskerne klager over, at de årlige RAE-indberetninger er særdeles opslidende og krævende.

Og en parlamentsrapport konstaterede for nogle år siden, at systemet betyder "et morads af filen og studehandler" (House of Commons, 2004), idet der blev henvist til, at forskerne skar deres forskningspublicering som salami og ompakkede den i ny forklædning for at booste deres produktion.

Det er sådan, at hver enkelt forsker skal indberette sine fire bedste publikationer. For at institutter kan højne deres score i RAE er det derfor ikke ualmindeligt, at et universitet køber en stjerne-forsker med gode publikationer (fx en omrejsende amerikaner, som man kun ser få gange om året).

Og indberetninger til direktoratet masseres, fx ved at nogle af forskerne, som ikke har publiceret så meget det år i ansete tidsskrifter simpelthen udstødes af statistikken; de rubriceres som 'ikke-forskningsaktive', så det kun bliver de højproduktive som indberettes og tæller. Det betyder naturligvis også, at de udstødte forskeres forskningsbetingelser heller ikke bliver så gode som de andres.

"Man skærer halen af", som DPU-professor Susan Wright kalder det. Hun kommer fra det engelske system.

'Klippekrænter'

I England startede man i 1986 med 14 pct., som steg til 30 pct. i 1989 for i 1992 at nærme sig 100 pct. Hvor forskerverdenen i starten fik at vide, at øvelsen var begrænset, så blev skruen langsomt strammet. Bevillingslogikken har medført helt skæve betingelser mellem de engelske universiteter, når det er op mod 10 mia. kroner, som der konkurreres om.

Man taler om 'klippe-skrænter', dvs. at hvis en institution først har tabt score og bevillinger, så står de overfor en stejl skrænt, som skal overvindes før de igen kan komme ind i en positiv spiral. Der er eksempler på institutter, fx indenfor matematik, som simpelthen er lukket ned, fordi det scorede negativt samtidig med, at det hang økonomisk dårligt sammen.

Logikken er, at dem med højeste score belønnes på bevillingerne, og det betyder, at nogle institutioners forskningsbetingelser bliver bedre, hvorved de også næste gang kan få en højere score og på ny indkassere ekstra forskningsbevillinger. Konsekvensen er, at de excellenter distancerer sig fra de andre.

Den logik bekræftes af en statistik, som fortæller, at der bare i femårs-perioden 1995-2001 skete en voldsom koncentration af bevillinger hos dem, som fik højeste score (Grade 5 / 5*): Mens kun 54 pct. af bevillingerne landede hos top-institutterne i 1996, så var det steget til 74 pct. i 2001 (prof. Susan Wright, DPU). Og der er ingen grund til at tro, at den procentdel er blevet mindre siden.

Nyt engelske system i 2009: Publikationstællinger

Der findes groft sagt to systemer i spil, når forskning skal måles. **Shanghai-målingen** hvor der gås ud fra publikationstællinger – bibliometriske målinger – og antallet af Nobel-pristagere. Og så findes der et system som **THESs ranking**, som går ud fra 40 pct. 'peer-review', dvs. reputation i forskersamfundet.

Hvis professor Susan Wright fra DPU, som er ekspert i universitetsforhold, skal vælge, så går hun ind for "et modificeret peer-review, selv om det er ekstremt upopulært".

Efter løbende debat siden 1986 om RAE-metoderne, så forlyder det nu, at Storbritannien i 2009 går over til et system, hvor citationer vil være nøgle-data (THES 9.nov.). Citationer pr. paper-system anbefales som den bedste løsning blandt en række såkaldte bibliometriske målemetoder. Det skulle være det mest præcise udtryk for forskningskvalitet, konstaterer en konsulentrapport. Hver forskers publikationer vil blive opgjort efter den 'impact-factor', som tidsskrifter har, og forskernes / institut-

ters score vil så blive 'tilpasset' efter hvilket forskningsfelt, der er tale om, så præstationen kan sammenlignes med andre felters.

Hos nogle parter hilses modellen med tilfredshed, fordi den vil være mere gennemskuelig end den nuværende. Rapporten konstaterer dog, at modellen kun kan bruges på naturvidenskab, ingeniørvidenskab og teknologi. Rapporten nævner også en række trusler mod modellen, fx risikoen for at forskerne vil ændre adfærd for at forøge deres numeriske score.

Der henvises til de hollandske erfaringer, hvor der er sket en exceptionel stigning i publikations-produktionen blandt forskerne og i landets andel af citationer, som har rejst mistanke om dobbelt-publicering og dermed manipulering af systemet.

Og så har mange års praksis også givet forskerverdenen en helt bestemt opfattelse af målinger: "Et metrisk system vil blive mistænkeliggjort ... af 50.000 intelligente og motiverede personer, som er dybt mistroiske overfor dets resultater", konstaterer rapporten tørt.

Kilde: THESE's Worldranking, november 9, 2007

Worldranking: KU på nedtur

- Aarhus og DTU opad

KU tog et stort dyk fra nr. 54 i 2006 til nr. 93 i år på THES' ranking over verdens 200 bedste universiteter 2007. Mens KU dumper nedad, så springer Århus til gengæld frem til nr. 114 fra nr. 126. Og DTU er en højdespringer fra nr. 194 til nr. 130.

RANKING

KUs nedtur har en teknisk forklaring, mener KU:

"Det er jo ikke sådan, at KU er blevet et dårligere universitet fra 2005-2006, tværtimod. THES har imidlertid lavet væsentligt om på metoderne. Nye beregninger af gennemsnit, hvor enkelte indikatorer ikke får så stor vægt, en ny karacterskala for forskernes vurdering af universiteterne og en anden citations-base. Man har også ændret opgørelsen af antallet af lærere, så der regnes i årsværk, hvorved deltids- eller løst-ansatte undervisere indgår med mindre vægt. Den paradoksale konsekvens er så, at den student/lærer ratio, som trak op i 2005, trækker ned i 2006-målingen", forklarer KUs kommunikationschef Jasper Steen Winkel. "Man kan sige, at THES' måling præmierer det amerikanske universitetsideal: Få studerende og mange forskere, der kan trække på en stor fond, der kan finansiere især teknologi-tung forskning. Det begunstiger ikke KU, som er flerfakultært og undervisningstungt og har for meget såkaldt 'tør forskning' uden for laboratorier".

Peer-review tæller højest

Ikke overraskende er det Harvard, Cambridge, Oxford, Yale, Imperial, Princeton og CIT, som ligger i toppen. Det førende universitet i Skandinavien skulle ifølge listen være Uppsala (fra nr. 111 til nr. 71), og Lunds Universitet er såmænd også godt med (fra nr. 122 til nr. 106).

THES-rankingen er ikke (som den såkaldte Shanghai-ranking) baseret på citationer, men på en vægtning af forskellige data: Peer-reviews (40 pct.), aftagersynspunkt (10 pct.), student/lærer -ratio (20 pct.), citationer pr. forsker (20 pct.) m.m., jf. illustrationen på næste side.

Ranking som visitkort

Rankingen har været ventet med spænding, for den har stor betydning for et universitets status og omdømme. En høj score på listen kan give adgang til gode samarbejdspartnere, tiltrækker private midler, tiltrækker førende forskere og studenter. Universiteter verden over gør derfor en stor indsats for at 'massere' de data, som indgår i rankingen.

KU har en ambition om at være blandt de førende universiteter, men her er man kun nr. 2 i Skandinavien. For KU er det lidt af en bet, fordi man står noget længere nede på listen end sine 9 partnere i en international

forskningsalliance (IARU-2006: Peking, Berkeley, Cambridge, Oxford, Tokyo, Yale m.fl.), men KUs kommunikationschef tror ikke, at placeringen som nr. 93 påvirker KUs reputation synderligt – fordi der altid kommer en anden ranking til:

"Fornylig kom den anerkendte Leiden-undersøgelse; her lå KU godt. Det samme gælder dette års Shanghai-ranking. De er begge primært baseret på publiceringer. Jeg tror ikke, at vores eksterne samarbejdspartnere ser udelukkende på THES-rankingen. Udenlandske erfaringer viser desuden, at studerende ikke kun skeler til listerne, før de vælger universitet. Rankingplaceringen er et godt visitkort, men heller ikke alene det, der tiltrækker forsker", siger KUs kommunikationschef.

Man kan sige, at THES' måling præmierer det amerikanske universitetsideal: Få studerende og mange forskere, der kan trække på en stor fond, der kan finansiere især teknologi-tung forskning. Det begunstiger ikke KU, som er flerfakultært og undervisningstungt og har for meget såkaldt 'tør forskning' uden for laboratorier

KUs kommunikationschef Jasper Steen Winkel

Aarhus 'snød' med indberetningen

KU scorer egentlig relativt højt på kvalitetsbedømmelsen i peer-review, men trækkes ned af, at der er få lærere pr. student. Imellem de danske universiteter viste der sig især en stor afvigelse på indikatoren student / lærer -ration. Mens KUs var ringe til middelmådig med mange studenter pr. lærer, så forholdt det sig omvendt med AU og DTU, som lå i toppen på dette kriterium. DTU trækkes tilmed også op af, at man har mange citationer pr. forsker.

Det kan have været medvirkende til AUs optur, at man har indregnet 2007-indfusioeringen af sektorforskning af Danmarks Jordbrugsforskning og DMU i sine data. Da disse institutioner ikke tidligere har undervist, medvirker dette til at 'booste' s/l-ration. Men idet Aarhus har medregnet sektorforskningen, så har man 'snydt', for THES havde udtrykkeligt anmodet om indberetning af "the latest completed academic year".

I Aarhus forklarer man: "Vi har regnet med det akademiske år 2006/07, så det er hvad vi har indberettet. Det akademiske år går på tværs af året. Vi har fortalt THES, at der skete fusioner pr. 1. januar og at vores indberetninger rummer de nye institutioner. Når THES ikke har protesteret, må vi gå ud fra, at de har accepteret denne indberet-

ningsmåde. Der er altså bestemt ikke tale om snyd", siger AUs kommunikationschef Anders Frølund. Han vil dog ikke udtale sig om, hvilken indflydelse indberetningen af fusionsdata (AU inklusive jordbrugsforskningen og DMU) har haft på Aarhus' score på fx student / lærer-ratioen eller publicering / forsker-ratioen: "Det spørgsmål vil vi overlade til THES".

DTU oplyser, at DTUs sektorforskere (fra fødevarerforskningen) ikke er med i indberetningen, og DTU imponerer med en meget høj forskningsproduktivitet, *citationer pr. forsker* - et data, som dog ikke belønnes i omverdenen: DTU scorer meget lavt omdømme på den tunge 'peer review'.

KUs nye satsning 'life-science' ikke på listen

Den samlede ranking dækker over bedømmelser af de enkelte fagområder. Foreløbig har THES offentliggjort top-50 på de enkelte felter. Her er kun **samfundsvidenskab** på KU med på listen som nr. 45. Det svarer til placeringen for to år siden. Til gengæld var KU-**humaniora** nr. 18 for to år siden, men man er nu helt ude af top-50.

Men KUs nye satsningsområde 'life-science' er ikke med på top-50 for fagområdet 'life science and biomedicin'. (Det er til gengæld de svenske Karolinska (nr.24) og såmænd også Uppsala (nr.40)).

Men KU tager det udadtil roligt:

"Det er rigtigt, at KU har fået to nye fakulteter – de biovidenskabelige og farmaceutiske – som arbejder inden for 'life-science'. De er ikke med i denne 2006-indberetning. Det er det gamle KU, som er målt", siger KUs talsmand.

Ranking som branding

Kommunikationschefen vurderer, at næste års data kommer til at ligge meget tæt på 2006-resultatet, fordi mange målefaktorer er relativt stabile (antal ansatte, citationer osv.). Og så er han ikke bange for at kritisere mekanikken bag ranking-listen:

"I år var der særlige bevægelser op og ned på listen, fordi måleindikatorer blev opgjort på en ny måde. Om et par år røres der igen lidt op i gryden, for ellers bliver rankingen jo interessant. THES er en kommerciel spiller på markedet, som 'brander' sig på offentliggørelsen. Hvis rankingen skal have nyhedsværdi igen, så må THES ændre målemetoden om nogle år ...".

Men hvordan vil det så gå KU, når de indfusionerede – Landbohøjskolen og Farmaceut-fakultetet – indregnes?

"Det er ikke til at vurdere. Men jeg tror ikke, at det ændrer væsentligt".

THES' 2007-ranking

Den hurtigste måde at springe opad på tabellen er ved at ansætte flere udenlandske forskere, siger en af bagmændene bag rankingen

"Det er ikke muligt at kravle hurtigt opad, for ranglisten er baseret på 5 års data! Da kun få europæiske universiteter har ansat udlændinge, så kunne en relativ nem måde at 'booste' sin placering være at ansætte flere, for en af THES' indikatorer er jo international stab pr. student! Og der ville være en bigevinskt, for ansættelse af flere højt kvalificerede udlændinge skulle jo også gerne give en højere score blandt peer-review'erne".

Det forklarer **Martin Ince**, der er konsulent og redaktør for THES' ranking.

KUs nedtur

Årets THES-ranking sendte KU ned som nummer 93 fra nummer 54, og på KU har de svært ved at forklare det. Men hvad siger dem, som har udarbejdet rankingen:

London School of Economics

I England har det skabt opmærksomhed, at det ansete London School of Economic (LSE) er dumpet ned til nr. 59 fra nr. 17. På THES forklares det med en meget lav score på citationer pr. ansat som følge af de nye opgørelsesmetoder, hvor der regnes med antal heltidsansatte årsværk, og hvor de løst-ansatte undervisere således ikke tæller så højt som tidligere.

LSE har samme forklaring som KU:

"Vores placering i tabellen er et direkte resultat af ændringer i indikatorværdierne. Vi forstår ikke THES nye metodologi til bunds, og er i gang med at få oplysninger ud af THES. Imidlertid ser det ud til, at vores ekceptionelle niveau af internationalisering ikke tæller så højt som tidligere, samt at der er lagt mere vægt på citationer, som bruges mindre i samfundsvidenskaberne end på andre fagområder", udtaler CSE-direktør Howard Davies, der imidlertid ikke er så bekymret for LSEs reputation på en 59. plads, for man er nummer tre blandt de samfundsvidenskabelige. jø

"At det verdenskendte London School of Economics går fra 17 til 59 – og Københavns Universitet fra 54 til 93 – kan jeg ikke forklare præcise årsager til. Opgørelsesmetoderne er ændret en smule, så der bruges andre databaser. Men det er åbenlyst, at LSEs stab publicerer for lidt af høj kvalitet. Og KUs stab er tilsyneladende for lille til en stor studentermasse, og det træder tydeligt frem i 2006-rankingen, hvor vip-personalet er opgjort på årsværk og ikke på antal hoveder".

Han siger også, at små negative tal kan betyde en rutchetur, fordi det er på marginalen, at nogle skiller sig fra andre. Med en lidt højere score, ville København således springe 10-20 pladser frem på listen.

THES: Reputation frem for kvalitet?

"Vores udvalg af peer-review'ere bliver stadig bredere. Men det er klart, at det ikke blot er en kvalitets-bedømmelse. Når en peer skal bedømme er det klart, at de kan være bias'ed, så for eksempel store byer og store universiteter tenderer til at få en bedre bedømmelse. Eller de kan tilfældigvis have mødt en dygtig forsker fra det universitet på en konference", forklarer Martin Ince.

"Men på trods af denne bias, så er det alligevel fantastisk så stor overensstemmelse, der er mellem de 20 højstscorende i THES' ranking og så i andre ranking'er, fx Shanghai'en (som er baseret på antal publikationer og nobelpristagere). Og 143 af top-200 er de samme. Hvis der ikke var den overensstemmelse, dvs. mellem citationer og peer-reviews, så ville vi have et problem, fordi kritikerne kunne påstå, at THES-ranking ikke var udtryk for 'kvalitet'...".

THES' ranking er ofte kritiseret for uklarheden omkring peer review'ernes bedømmelser. *Er det i virkeligheden reputation og ikke kvalitet, som bedømmes?*

THES' konsulent giver kritikerne lidt ret, men tilføjer så, at der vil være svagheder ved alle ranking-metoder: "Skal vi selv pege på et

problem, så er det aftager-synspunktet. Deres synspunkter er forudsigelige, grænsende til det kedelige, for de går efter *status*. Hvis de kan ansætte en kandidat fra et universitet med et stort navn, så gør de det – selv om kvaliteten på fagområdet er højere på et andet universitet".

Status i at stå på top-100

THES vil også forsvare sin ranking frem for fx **Shanghai-rankingen**, fordi THES' har en bredere palet af kriterier, mens Shanghai stort set alene er baseret på publikationer, hvilket favoriserer naturvidenskab og medicin. **USA-Todays** ranking er for så vidt af høj kvalitet, men den er lokal, for den handler kun om USA-universiteter og –colleges.

Mens THES – Times Higher Educational Supplement – i mange år har været et insider-ugemagasin, så er det for alvor blevet kendt med ranking'en. Den har været med til at 'brande' ugemagasinet, mere end det er noget, THES tjener penge på:

"Man kan kritisere princippet i ranking'er, dvs. at det er usundt at lade universiteter konkurrere. Man kan kritisere ranking'ers indhold, fordi de ikke giver et helt præcist indtryk af 'kvalitet'. Men omvendt medfører globaliseringen også, at der er et behov for at sammenligne universiteter i hele verden. Studenter – og forskere – skal have en målestok. THES' ambition er at opfylde dette behov", svarer Martin Ince.

Men han medgiver uden videre, at der er *status* for et universitet i at stå højt på listen:

"Det er overraskende, at australske og hollandske universiteter scorer relativt højt, og at kontinentale Europæiske universiteter scorer så lavt", konstaterer Ince. "Det vil være hyklerisk, hvis nogle universiteter siger, at de er ligeglade med om de er med på top-200. Andre går i den anden grøft: I Sydkorea har selveste præsidenten erklæret, at der skal gøres en stor statslig indsats for at forbedre Koreas universiteters placering på THES's ranking". jø

Myten om den dårlige underviser

- bruges til at desavouere forskningen og at sætte lærerne i et slemt dilemma

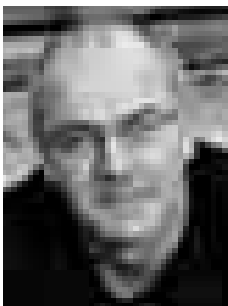
"Undervisningen er ikke længere forskningsbaseret eller -orienteret. Den er først og fremmest orienteret mod *servicering* af de studerende og mod produktion af STÅ'ere. Den aktuelle opprioritering af undervisning rører helt grundlæggende både ved universitetsernes og universitetsansattes selvforståelse".

UNDERVISNINGENS DILEMMA

Idehistoriker og lektor **Jens Erik Kristensen**, Institut for Pædagogisk Filosofi ved DPU, oplever, at mange kolleger er under pres. Han føler det også selv. Presset betyder, at både forskningen og undervisningen lider. I en grad så man måske slet ikke længere bør tale om universiteter eller studerende:

Det, der er på spil, er *det klassiske ideal om enhed eller sammenhæng mellem forskning og undervisning*. Hidtil har der været en sammenhæng og den postuleres stadig, da en universitetslærer har pligt til både at forske og undervise. Ikke nødvendigvis på samme tid, men således, at undervisningen også er forskningsbaseret og forskningen undervisningsorienteret.

Sådan er det ikke længere. I dag får undervisningen systematisk lov til at tage tid fra forskningen, der i stigende grad må forlægges til fritid og ferier, mener han.

Problemet er, at det ikke længere er forskere, der også underviser. Vi er ved at blive til en art *faglærte servicearbejdere og producenter*. Vi skal servicere og nurse de individuelle bruger-studerenter i deres livslange lærings- og kompetenceudvikling
Jens Erik Kristensen

Stress som følge af dilemma

Underviserne møder problemer, som nogle gør til deres individuelle problem, selvom de er påført af vilkårene: "Det nye forhold mellem forskning og undervisning betyder, at mange føler sig stressede i dilemmaet mellem deres forsknings- og undervisningsforpligtelser.

Det er svært for den enkelte at finde en bæredygtig balance, når man både skal leve op til politikernes og ledelsens krav om øget produktivitet på den ene side og egen faglighed og faglige ambitioner på den

anden. Og hele tanken om, at vi får bevillinger efter STÅ-produktivitet er i sig selv en overordnet stressfaktor," påpeger Kristensen.

Ramt af myten om ringe undervisere

Som underviser mærker man først og fremmest forandringen som *et mentalitetsskift*: Hensynet til undervisningen er blevet større end hensynet til forskningen. Det er den blandt andet, fordi det er lykkedes nogle at udbrede en myte om, at alle universitetslærere er katastrofalt ringe til at undervise og formidle, mener lektor Kristensen.

"Det passer naturligvis ikke, men myten har begrundet en oprustning af universitetspædagogikken, og den er blevet brugt til at gennemføre en art 'kopernikansk vending' i universitetsundervisningen. Næmlig fra en forskningsbaseret undervisning, hvor faget og sagen spillede første violin, til en *kompetence- og karriereorienteret undervisning*, hvor den enkelte student eller bruger skal stå i centrum".

Bag denne oprustning øjner han en grundlæggende *desavouering* af forskningen, der kører parløb med den almindelige udhuling af forskningsfriheden. Respekten for forskningen og for forskningens tid er ganske enkelt ved at forsvinde, samtidig med, at man stiller store krav til den enkeltes forskningsproduktivitet. Af samme grund påpeger han, at man måske skal overveje, hvad man kalder 'de universitetsansatte'.

Ikke længere forskere der også underviser

Kristensen vil nok provokere nogle, når han siger:

"Problemet er, at det ikke længere er forskere, der også underviser. Vi er ved at blive til en art *faglærte servicearbejdere* og producenter. Vi skal servicere og nurse de individuelle bruger-studerenter i deres livslange lærings- og kompetenceudvikling. Og vi skal se os selv som effektive producenter af et STÅ'ere. Begge roller følges nidkært af mistillid og kontrol og stadige krav om dokumentation og evaluering. Og i stigende grad bliver vordende universitetslærere vurderet på deres undervisningsporteføljer", siger lektoren.

Nogle vil også blive provokeret af, at han mener, at man ikke længere kan tale om studerende i traditionel forstand:

"En studerende var én, der fordybede sig i lærdom og viden. Men det er de færreste studerende i dag, der opfører sig sådan. De er fra 13-14 års alderen blevet oplært til at fokusere på deres egen karriereudvikling og til at forstå sig selv som brugere eller kunder, der skal serviceres i dette øjemed. Universitetet er blot en af de læringsarenaer, som de frekventerer i deres livslange læring og kompetenceudvikling – og det måles og evalueres

naturligvis på, hvad det så har at bidrage med for den enkelte", indvender Jens Erik Kristensen.

Først tog de forskningsfriheden – nu undervisningsfriheden

Den største stressfaktor er, at undervisningen i så høj grad bliver styret udefra:

"Først pillede politikerne ved vores forskningsfrihed – nu er det godt i gang med undervisningsfriheden, fordi en større og større del af undervisningsmålene bliver direkte skrevet ind i resultatkontrakterne".

Men det kræver tid og omstilling at gå fra forskningsbaseret undervisning til kompetenceudviklende undervisning. Et af redskaberne i denne omstilling er den nye karakterskala, hvor lærerne skal vurdere de studerende og deres projekter ud fra nogle meget klare mål og entydige krav. Efter Kristensens mening er det endnu en måde at detailstyre og kontrollere på.

Lærerens faglige dømmekraft anfægtes

Ny karakterskala og påbud om bestemte former er samtidig "en måde at anfægte den enkelte universitetslærers faglige dømmekraft:

"I dag skal vi beskrive ethvert undervisningsforløb på en måde, så de studerende bagefter kan gå ind og tjekke, om de nu også har fået nøjagtigt de ydelser, som de har krav på, og om de ved eksamen har leveret, det der krævedes. De skal præcis kunne se, at når de har fulgt et givent forløb, så kommer de ud med bestemte kompetencer."

Det er efter Jens Erik Kristensens mening en urimelig målretning og ensretning af undervisningsforløb. Det transformerer universitetsundervisning til skoleundervisning. Men omvendt oplever han ikke, at det er noget, der bliver diskuteret ret meget blandt underviserne. Det er der ikke overskud til. Man har hver især nok at gøre med at organisere sit grænseløse arbejdsliv på en måde, så man føler, man lever op til flest mulige krav.

mef

Et hårdt miljø

De tre i'er, når man skal balancere en arbejdsdag med undervisning og forskning: Industrialisering. Ingen mobiltelefon. Inddragelse af sommerferie!

"Jeg kan enormt godt lide at undervise og vejlede, og jeg prøver at engagere mig fuldt ud i det. Men samtidig elsker jeg også min forskning og de udfordringer og relationer, den skaber, og det kan være svært at få de to ting til at balancere," fortæller **John Krejsler**, lektor i pædagogisk antropologi ved DPU

Han kan med jævne mellemrum godt kan opleve det, han kalder *Alzheimer light* sidst på dagen: "Der er så mange ting, man skal nå i løbet af en dag, at jeg godt kan få en følelse af, at skruen er skruet over gevind sidst på eftermiddagen," siger han.

Krejsler: De tre i'er

For at få alting til at gå op i en højere enhed, må de tre i'er træde i kraft:

Vejledningen af ofte op mod 60 studerende bliver lagt i afgrænsede klumper – ren industrialisering, som John Krejsler kalder det.

Mobiltelefon har han indtil videre fravalgt at anskaffe sig.

"Det er min måde at skabe mig noget rum til fordybelse. Jeg har brug for at vide, at man ikke kan få fat i mig altid og overalt," siger lektoren. For eksempel når han vælger at inddrage en del af sommerferien for endelig at få en sammenhængende periode til sin forskning og til at holde sig ajour fagligt.

Han ved med sig selv, at han aldrig ville have lyst til at opgive undervisningen. Det er en vigtig del af hans arbejde, og som regel giver det ham en masse energi at være sammen med studerende.

Risiko for stress

Men han erkender også, at arbejdslivet bliver mere og mere presset efterhånden som kra-

vene til både undervisningen og forskningen strammes. Så presset, at det med lethed flyder over og ind over privatlivet.

Selvom det er et vilkår for de fleste forskere, er det ikke noget, han oplever, der bliver talt meget om:

"Forskere er nok generelt ikke så gode til at snakke sammen om stress og arbejdsmiljø," siger John Krejsler. "Vores største skræk er nok forestillingen om at falde i de sorte huller, hvor man i en periode pludselig føler, at man ikke mener noget eller ikke kan skrive. Derfor er der meget show-off blandt forskere. Vi ved alle sammen, at der er nogle, der går rundt og har det rigtig skidt. Nogle der lugter lidt for meget af alkohol, eller som konsekvent gemmer sig på deres kontor, men der er sjældent, man får taget sig af det. På den måde er det et hårdt miljø."

Studentreaktion når læreren er for krævende

Nogle siger, at de studerende opfører sig som kunder, der skal serviceres – og ikke er interesseret i viden.

Krejsler har en anden tilgang. Overvejende finder han, at det godt, at de studerende i stigende grad får indflydelse på undervisningen, også i form af evalueringer. Han påpeger dog, at det er vigtigt – men ikke altid tilfældet – at sådanne evalueringer foregår på et rationelt forsvarligt grundlag.

"Det vil sige, at de studerende evaluerer på det, de med rimelighed kan evaluere, altså eksempelvis om information om studieforløbet er i orden og i tide, kompendier er i orden, om undervisningen er velstruktureret, om vejledningen fungerer m.m."

Til gengæld mener han, at det er urimeligt, når studerende overdrevent bruger evalueringen til at placere skylden hos underviseren for eksempel for, at de ikke kan forstå det svære stof eller den krævende akademiske arbejdsform.

"For at evalueringen kan blive konstruktiv fremadrettet er det også vigtigt, at de studerende har forståelse for de pressede vilkår der er for undervisningen. Det er i høj grad underviserens opgave at formidle dette, uden at det ender i brok og klynk," påpeger lektoren.

Lærerne står ikke sammen

På trods af de krævende vilkår for undervisningen, som alle undervisere kender til, så står man ikke sammen om at kæmpe for bedre arbejdsforhold.

Det oplevede Krejsler anderledes, da han i midt-90'erne var ansat på et lærerseminarium. Her identificerede man sig i langt højere grad som en samlet kollegagrube, hvilket gjorde det muligt at komme med samlede krav og mere konstruktive modspil til ledelsen.

"Mit indtryk er, at det stort set er umuligt at få VIP'ere til at stå sammen om noget som helst. Derfor taler man heller ikke særligt åbent om stress. I hvert fald kun med nogle få, nære kolleger," påpeger han.

På DPU har de ganske vist lavet et VIP-forum, hvor man mødes og taler om arbejdsforholdene. Men som regel holder snakken sig til overordnede konflikter eller diskussioner om ledelsens dispositioner.

“

Mit indtryk er, at det stort set er umuligt at få VIP'ere til at stå sammen om noget som helst. Derfor taler man heller ikke særligt åbent om stress

John Krejsler

"Universitetslivet er et spændende liv med masser af lidenskab og spændende kolleger. Det fanger en så meget, at man nødigt vil undvære det. Men det er på mange måder også et enormt brutalt system, hvor småligheden trives" som John Krejsler siger.

"Universiteterne er brutale i deres foragt for svaghed, og glider du af sporet lidt for lang tid, skal der ikke meget til, før du er helt ude."

mef

Eksamen er blevet en kødhakkemaskine

Både studerende, undervisere og censorer i Aalborg ønsker gruppe-eksamen tilbage, fortæller rapport

Med meget jævne mellemrum kommer der en forespørgsel til Aalborg Universitet. *Kunne I komme og fortælle om jeres måde at lave projektorienteret undervisning og gruppeeksamen på, lyder det fra universiteter og læreanstalter rundt om i verden?* Og aalborgenserne tager gerne af sted:

"Der er en erkendelse om, at den måde at undervise og eksaminere på er den rigtige i en verden, hvor man lægger stadig større vægt på evnen til at arbejde sammen i grupper på tværs af national- og faggrænser," fortæller professor **Anette Kolmos**, som netop har afsluttet anden del af en undersøgelse om konsekvensen af afskaffelse af gruppeeksamen for ingeniørstuderende på Aalborg Universitet.

GRUPPEEKSAMEN

Undersøgelsen viser, at langt hovedparten af både studerende, eksaminatorer og censorer ønsker eksamensformen igen, fordi ingen af dem føler, at den individuelle eksamen giver tid til at komme i dybden med de studerendes projekter.

Fogh sur på rundbordspædagogikken

I udlandet er man enige. I en grad så Aalborg Universitet og Anette Kolmos er chairholder i UNESCO, hvor de blandt andet kører en masteruddannelse og forskningsprojekter omkring problembaseret læring og tilhørende eksamination.

Fogh har set sig sur på rundbordspædagogikken, som jo er et begreb fra 70'erne. Han har skåret alt over en kam

Anette Kolmos

Netop derfor ærgrer det Anette Kolmos og censorformand for basisuddannelserne i Aalborg og på RUC, Henning Bender, at Anders Fogh Rasmussen og med ham Helge Sander og Bertel Haarder i 2005 besluttede at sløjfe gruppeeksamen.

"Fogh har set sig sur på rundbordspædagogikken, som jo er et begreb fra 70'erne. Han har skåret alt over en kam," som Anette Kolmos siger, og påpeger, at man med afskaffelsen med et slag har bombet sig 25 år til-

bage i pædagogisk udvikling.

"Ja. Eksamen er blevet en kødhakkemaskine," supplerer Henning Bender.

Censorkorpset sagde op

Kødhakkemaskinen gjorde, at halvdelen af de 110 censorer, Henning Bender er formand for, valgte at sige farvel og tak da gruppeeksamen ophørte.

"85 procent af censorkorpset var imod beslutningen, og halvdelen valgte altså at stoppe. Lønnen står i forvejen ikke i forhold til indsatsen, så derfor skal der være noget andet at hente – en faglig udfordring, som man har kunnet opnå gennem diskussioner med de studerende – og det er der ikke længere. Når der kun er en halv time til hver opgave, så når man aldrig at komme virkelig i dybden, det siger sig selv," påpeger **Henning Bender**. Selv mener han afgjort også, at hans gerning er blevet betydelig kedeligere, alligevel valgte han at forsætte, fordi han følte, at de studerende ikke skulle lades i stikken.

"Hvis alle var udvandret, tror jeg, det havde betydet, at politikerne havde grebet muligheden for helt at afskaffe censorordningen – en mulig trussel, som stadig ligger og luret," mener han.

Lettere at slippe igennem studiet

En anden konklusion i rapporten er, at den individuelle eksamensform byder på mere kontrol af viden og meget mindre på evaluering- og læringsaspekter.

"Det er jo ikke sådan, at de studerende ikke også tidligere fik en individuel karakter,

men den blev givet efter tre-fire timers eksaminering af gruppen, hvor de først fik mulighed for at præsentere projektet, derefter var der en generel diskussion af metoder, og til sidst var tog vi fat i de studerende enkeltvis. Dermed blev karakteren givet på baggrund af hele forløbet," siger Anette Kolmos.

"Det er anderledes nu, fordi vi skal starte fra scratch med hver enkelt studerende, og derfor når vi selvsagt ikke så dybt ned, hvilket de studerende selvfølgelig hurtigt finder ud af."

Med andre ord: Det vil efter hendes mening gøre det tillokkende at smutte lidt nemmere igennem projekterne, når man ved, at der ikke er tid til de mere avancerede spørgsmål.

"Eksamensformen er en af de rammebetingelser, der styrer læreprocessen, og som dermed vil styre hele læringsforløbet," som Kolmos siger. "Vi kan motivere og motivere, mens hvis den endelig test ikke lever op til det niveau, vi gerne vil lægge, så kæmper vi op imod vinden."

Lige så slemt er det efter begges mening også, at de studerende, som hidtil har været vældigt eftertragtede af det private erhvervsliv, risikerer at blive langt mindre attraktive.

"Erhvervsfolkene holdning er, at de vil have folk, der viser, de kan arbejde i teams. Det tæller i en globaliseret verden," som Henning Bender siger.

mef

Protest fra erhvervslivet

'Det blev sagt fra regeringens side, at erhvervslivet ønskede individuelle eksamener. De erhvervsfolk har jeg ikke mødt ...

For snart et år siden sendte 70 private og offentlige virksomheder indenfor IKT-branchen i Nordjylland en protest til viden- skabsministeren. Virksomhederne frygtede, at afskaffelsen af gruppeeksamen vil få negative konsekvenser for niveauet af de stude- rende, der uddannes fra Aalborg Universitet.

I spidsen for de 70 stod direktør for soft- ware-virksomheden Logimatic, **Grimur Lund**. Han er endvidere formand for IKT Forum, en netværksorganisation for det samlede IKT-erhverv i Nordjylland. Et svar på protesten har erhvervsfolkene aldrig fået. Men det forgangne år har ikke gjort bekym- ringen eller skepsis'en mindre.

"I bund og grund er det en meget uheldig beslutning truffet på spinkelt grundlag. Jeg tror, regeringen har ment, at gruppeeksamen lød for Thylejr-agtig, så det måtte man har afskaffet. Men sagen er jo, at gruppe- eksamen er blevet synonym for den problem- orienterede undervisning, som er en stærk og nyskabende undervisningsform. Derfor er det meget uheldigt at droppe den," siger Gri- mur Lund.

Projektarbejde og gruppeeksamen en dansk styrke

Han undrer sig over, at politikerne ikke har taget sig tid til at sætte sig mere ind i tin- gene, før de skred til handling.

"Jeg kan være meget i tvivl om, hvorvidt politikerne var opmærksomme på, at der ved gruppeeksamen blev stillet store krav til in- dividuel bedømmelse af de studerende", på- peger Lund.

Efter hans mening er netop det pro- blemorienterede projektarbejde og gruppeeksamen nogle af det danske under- visningssystemets store forcer.

"Vores evne til at tænke i netværk og koncepter er helt væsentligt, og er en af de største grunde til, at vi klarer os så godt glo- balt," siger direktøren, som selv er uddan- net ingeniør fra Aalborg Universitet, og hvis virksomhed beskæftiger i alt ca. 100 medar- bejdere, hvoraf de fleste er dataloger og inge- niører fra samme universitet.

"Vi er glade for dem, for de er vant til at tænke i helheder og til at samarbejde," siger han, og tilføjer, at han netop derfor er på vagt, hvis en ansøger viser sig at have lavet afslutningsprojekt alene.

"Det kan godt være en person, der har rene 13-taller, men hvis han har arbejdet alene, kan jeg godt være bekymret for, om han besidder de nødvendige sociale kompe- tencer, som er så vigtige for at kunne begå sig i verden."

Opfordring til regeringen: Indse det var en fejl

Grimur Lund sammenligner afskaffelsen af gruppeeksamener med en gryderet. Man bruger tid på at koge uddannelsen sammen på den helt rigtige måde – hvorefter man begynder at adskille de enkelte ingredienser igen: Det giver ingen mening.

Direktøren oplever, at han og det øvrige erhvervsliv er blevet taget som gidsler i denne sag.

"Det blev sagt fra regeringens side, at er- hvervslivet ønskede individuelle eksame- ner. De erhvervsfolk har jeg ikke mødt ...", siger han. "Jeg tror, man vil indse over tid, at det var en fejl. Her var noget, vi i Danmark kunne markere os på, et område, hvor vi er foran mange andre lande. Det er virkelig uheldigt, at det er blevet ødelagt."

mef

Rapport: Dispensationsmulighed?

Professor Anette Kolmos skriver som per- spektivering og anbefaling i sin rapport, at hvor gruppeprocesserne hidtil har været rettet mod et færdigt produkt – projektet og projektrapporten – vil gruppeproces- serne fremover være mere rettet mod en *individuel* bred vidensstilelse.

Det er et spørgsmål, hvilke typer kom- petencer man ønsker. Eksamensformerne vil få mærkbare konsekvenser for den type af videnskompetencer, de studerende ud- vikler. Derfor anbefales:

At ansøge ministeriet om at variere ek- samensformerne afhængige af hvilke typer af projekter, der er tale om. Er der tale om mere problembaserede og innovative pro- jekter, er den gruppebaserede eksamens- form den rigtige. Er der derimod tale om disciplinprojekter, hvor PE-kurserne spiller

en afgørende rolle i læreprocessen, kan der være en fordel i at anvende de individuelle eksamensformer.

Hvis ikke ovenstående kan imødekom- mes, må der reguleres på anden vis med den didaktiske model. De typer af kompe- tencer, som ikke evalueres gennem projek- teksamen, må evalueres på anden vis, dels for at de bliver evalueret og dels for at give de studerende et bevis på, at de har opnået visse samarbejds- og kommunikations- kompetencer.

Det er afgørende, at projektet stadig- væk indgår i bedømmelse på en eller anden måde. Det er det fælles projekt, der er driv- kraften i de kollektive læreprocesser – og det er projektet som censorerne og virk- somhederne er interesserede i.

Nepotisme ved ansættelser

Inden for naturvidenskab er 43 pct. af alle profes- sorstillinger gennemført uden opslag, for eksempel som følge af, at en forsker blev 'kaldet' eller at en ekstern bevillingsgiver stillede penge til rådighed for ansættelse af en person. Flertallet af ansættel- serne var dog tidsbegrænsede (hvilket indikerer, at der er tale om 'professor mso'-stillinger). Inden for de øvrige hovedområder varierede uden-opslag an- delen fra nul til seks pct.

I lektorkategorien var andelen af ansættel- ser uden opslag 7 pct. (Naturvidenskab kun 7 pct. mens den var 17 pct. for sundhed og teknik).

Stillingsbesættelse uden opslag lyder 'nepoti- stisk', men set i relation til den tid, det tager at an- sætte en person er det praktisk at undgå opslag. Det tager nemlig gennemsnitligt 8 måneder at få ansat en professor og godt fire måneder for lektor- rer (længst tid på sundhedsvidenskab).

Det fortæller en statistikfyldt oversigt over for- skerpersonale og rekruttering 2004-06 på univer- siteterne: "**Fornylse i forskerstaben**" af **Bertel Ståhle (UNIC, november 2007)**.

Offentliggørelse af data om forskerrekutte- ring har tidligere skabt presseomtale, fordi data kunne indikere en vis 'nepotisme', idet der er få an- søgere til hver stilling og det kunne derfor hævdes, at opslag var 'øremærkede'. Det er fortsat sådan, at der gennemsnitligt kun var en ansøger til hver fjerde professor-, lektor- eller adjunkt-stilling. I professorkategorien var der endog kun en an- søger til hver anden stilling. Flest ene-ansøgere er der inden for teknik, hvor over halvdelen af stillin- gerne kun tiltrak en ansøger. Men set på alle fag- områder udtrykker disse data dog et fald i forhold til tidligere år, så konkurrencen om både lektor- og adjunktstillingerne er vokset.

Antallet af lektorer pr. professor varierer. På sundhedsvidenskab er der kun 1,1 lektor pr. pro- fessor. I humaniora er der 5,2.

Andelen af kvindelige fastansatte vokser, godt nok kun relativt. Status var i 2006 i alt 1800 kvin- delige forskere på universiteterne: 162 professorer, 907 lektorer, 327 adjunkter og 411 post.doc.ere. Det er den kendte struktur: Jo højere stillingskate- gori, jo færre kvinder: 12 pct. professorer, 25 pct. lektorer, 41 pct. adjunkter og 39 pct. post.doc.ere.

Den samlede forskerstab på universiteterne ud- gjorde ved udgangen af år 2006 – før fusionerne af sektorforskningen pr. 1. jan. 2007 – ca. 6800 perso- ner fordelt på næsten 1400 professorer, 3600 lek- torer, 800 adjunkter og næsten 1100 post.doc.er. Tilvækst-tal fortæller, at antallet af professorer er vokset med 15 pct. (175 stillinger) i perioden 2004-06 bl.a. som følge af 2005-stillingsstruktu- rens mulighed for at oprette de tidsbegrænsede professor mso ('med særlige opgaver') –stillin- ger. Lektorbestanden var derimod den samme. Derimod skete der en bemærkelsesværdig vækst i antallet af post.doc.ere på bekostning af adjunkt- bestanden, fordi stillingsstrukturen gav denne al- ternative mulighed, således, at post.doc.ere ville kvalificere sig på lige fod med de den mere rigide adjunkt-uddannelse.

Dandy-sag på KU

Først sagde vejlederen efter et intensivt vejledningsforløb god for, at sociologistuderende Mille Buch Andersen afleverede sit afsluttende speciale. Men så kom der kontraordre. Hun blev med en uges varsel bedt om at trække det tilbage, for ellers kunne det få negativ indflydelse på hendes karakter, hed det sig. Da hun spurgte nærmere til begrundelsen lød det fra institutlederen, efter at DR havde klaget over den kritiske analyse.

Her ligner det Dandy-sagen, hvor Dandy pressede Aarhus Universitets ledelse til at presse to tandlæger, der havde fundet ud af at Dandys reklame for sukkerfri tyggegummi slet ikke passede i virkeligheden. Der kunne nemlig ikke påvises en positiv effekt af tygningen.

I KU-sagen ønskede DR ikke en offentliggørelse af hendes speciale om Radiosymfoniorkestret, der var kritisk overfor ledelsen. DRs ledelse truede KU med, at man ikke ville medvirke i fremtidige projekter, hvis ikke specialet blev trukket tilbage. Og det pres fjøede institutlederen sig tilsyneladende for, for hendes vejleder havde pludselig fået øje på 'en række alvorlige metodiske og forskningsetiske problemer'. Derfor tilbød man hende muligheden for at trække specialet tilbage. Det gjorde hun så, og hendes studium blev et halvt år forsinket, fordi hun skulle moderere det første.

Men bagefter trådte hun frem med historien: "Min tillid til KU-systemet kan ligge et meget lille sted. Jeg er chokeret over, at KUs loyalitet og beskyttelse af en kritisk undersøgelse ikke er der. Det er måske naivt, men i studiet blev vi fortalt, at vi skal være uafhængige, når vi skal analysere verden. Min analyse pegede på alvorlige ledelsesproblemer i Radiosymfoniorkestret. Men hele den analyse af magt og hierarki kunne jeg lige så godt have lavet af universitetet. For her sker tilsyneladende den samme ansvarsforflygtigelse i ledelsen", fortæller Buch-Andersen.

Hun er chokeret over KUs administrative behandling af hendes sag. KUs ledere har skiftet forklaring i forløbet. Først forklarede institutlederen, at der var problemer i specialet, som var påpeget af DRs ledelse, der hævdede at det var 'uvidenskabeligt' (uden at DRs klager har videnskabelig indsigt). Men i næste trin henviste dekanen til, at retningslinierne for vejledning vejledningsreglerne måske har været uklare, men hun accepterede altså frivilligt at trække specialet tilbage.

Sociologen har klaget til Rektor over de inkonsistente forklaringer:

"Jeg vil have at vide, om forvaltningsloven er fulgt, når en myndighed kan ændre begrundelser i et sagsforløb. Og jeg vil have at vide, om reglerne er bøjet, når jeg fik lov til at trække sit speciale tilbage, hvilket faktisk er imod reglerne", siger sociologen. "Og jeg vil have placeret et ansvar for forløbet. Institutlederens og dekanens håndtering er en stor ansvarsforflygtigelse, som gør mig til problemet. Påstanden om at jeg handlede frivilligt er også ansvarsforflygtigelse, som slet ikke tager hensyn til det pres, som jeg blev udsat for".

jø

FORSKERforum mødte **Martin Willemoës** på dagen for folketingsvalget - en speciel dag, som efter forskerens mening får afgørende betydning for fremtidens holdning til både offentligt ansatte og universiteternes fremtid.

Indtil 2010 ved han, hvad han skal lave: *Studerende skal undervises, kursusforløb skal tilrettelægges, forskning i enzymer skal planlægges og udføres*. Derfor bliver arbejdsugen ind imellem til både 45 og 50 timer. Mange timer, tanker og kræfter lægger han på Institut for Molekylær Biologi under Biocentret ved KU, men uanset engagementet ved Martin Willemoës ikke, om han kan blive længere end tre år frem. Pt. er han nemlig lektorvikar.

43 ÅR - UDEN FAST STILLING

Selvom han ved, at han er heldigere stillet end så mange andre kolleger, der fægter sig frem på halve eller hele års kontrakter, så synes lektorvikaren stadig, det er svært ikke at have et længere perspektiv på sin forskning og sine undervisningsprojekter.

"Jeg er ved at nå en alder, hvor det ville være rart at vide, hvad morgendagen byder," som den 43-årige biokemiker siger.

"Der er ingen, der vil kalde mig ambitiøs i opadgående karriereretning. Jeg er ambitiøs på min forsknings vegne, men det siger mig ikke noget eksempelvis at skulle være leder. Det er forskningen, jeg brænder for, og det ville være en værdi for mig IKKE at kende min afskedigelsesdato."

Derfor er han også så småt begyndt at vende sit tankesæt.

Hårdere universitetsverden

For selv om håret er grånet en smule, og selv om han efter almindelig målestok kan betegnes som midaldrende, så er Martin Willemoës i universitetsverdenen stadig *en yngre forsker*, med de problemer som det medfører.

Helt fra starten har hans ønske været at blive ansat som lektor på et universitet. Universitetsmiljøet rummede de værdier og den frihed, han søgte. Men når det vedbliver at være så svært at få sat foden solidt på et institut linoleum, så mærker han i højere og højere grad, at de stillingsannoncer, han kigger på, får en bredere karakter.

"Jeg har aldrig haft lyst til sektorforskning eller det private erhvervsliv. Jeg har en fordom om, at jeg ikke vil passe ind der. Men jeg ved fra både min kone og venner og studiekammerater, at de er glade for at arbejde privat eller i sektorforskningen, så jeg er begyndt at studere annoncerne," siger Martin Willemoës, som samtidig erkender, at det er blevet hårdere at arbejde i universitetsverdenen.

"Universiteterne er under et kæmpepres i

En værdi ikke at

Martin Willemoës er ikke længere yngre, han er midaldrende. Allig

- men nu er han be

forhold til økonomien, og med de nye tanker om at straffe økonomisk for frafald af studerende, så tager politikerne en helt urimelig økonomisk styring," siger Martin Willemoës, og påpeger, at det muligvis vil betyde, at universiteterne vil se ekstra grundigt på, hvilke studerende man optager.

"Man taler meget om forskningsstyring - men der sker altså også en massiv styring af, hvordan vi skal undervise," siger han.

Så ringer mobilen insisterende i en jakkelomme.

Martin Willemoës undskylder hurtigt.

Efterlysning: Tillid fra politikerne

Mobilen bliver gravet frem, og en aftale bliver lavet. Til i aften.

Hele familien skal samles. Hans søster og kones fødselsdag skal nemlig fejres - og det samtidig med, at fjernsynet kører.

“

Det største problem med løse ansættelser er, at man fastholder forskere i en situation, hvor det er vanskeligt at etablere et godt netværk og at søge forskningsmidler - og da de to ting ofte hører sammen, så bliver situationen svær

Martin Willemoës

"Det er jo ellers ikke sådan, vi plejer at fejre fødselsdage," griner han, "men jeg føler virkelig, at det er en vigtig dag i dag, og sådan har de andre det heldigvis også. Hvis fjernsynet ikke var tændt, ville der ikke komme nogen."

Det er nemlig valgdag. Og dagens valg er et af de vigtigste, Martin Willemoës kan mindes.

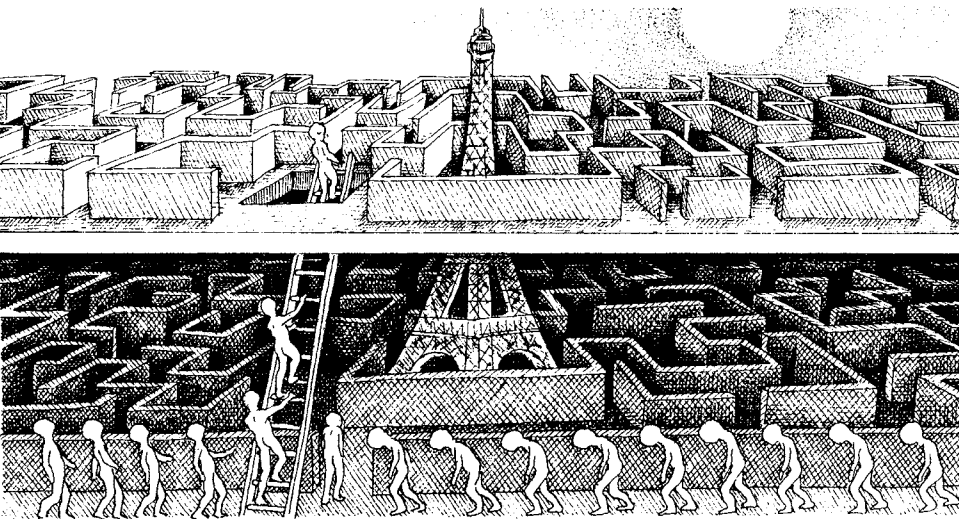
"Her taler vi virkelig talt meget om det," siger han og slår ud med armen mod den lange gang med kontorer og laboratorier.

Specielt én ting, ønsker Martin Willemoës, vil ændre sig efter valget.

"Som offentligt ansat kunne jeg godt tænke mig, at der kom noget mere tillid fra regeringen til offentligt ansatte. I mange år har det været sådan, at ressortområderne og ministrene ligger i evig konfrontation, og det er ødelæggende. Det ville betyde meget for universitetsområdet, hvis det ændrede sig," siger han, og tilføjer, at når man har udstyret

kende sin afskedigelsesdato

gevel har han ikke en fast stilling på universitetet. Han har altid drømt om at være universitetsforsker
egyndt at studere stillingsannoncer fra andre sektorer

universiteterne med bestyrelser og en ansat ledelse, så er det på høje tid, at man også lader dem have meget mere autonomi.

”Men det er en problemstilling, som det er meget svært at komme ud til befolkningen med. At få forklaret de problemer som universiteterne og forskningen står overfor er svært. At skabe en forståelse for, at universiteterne skal være et videns-beredskab. Vi har ikke tidligere været tvunget til at sælge universiteterne på samme måde, som vi skal nu – og det er ikke noget, man er gode til indenfor universitetsverdenen,” erkender Willemoës.

At sige sin mening

Han ved, hvad han taler om, når det handler om at skulle sælge sig. Siden 1996 har han været omkring flere institutter og universiteter, og det betyder, at han har en bred erfaring for, hvor svært universitetsansatte har ved at komme ud med deres mening om forholdene på universiteterne.

”Men det er også svært, for hvor går man hen med den og skaber interesse for sin sag,” spørger Willemoës.

Derfor ser han det som en kæmpe opgave for de nye universitetsbestyrelser, rektoratet og dekanerne at skabe opmærksomhed om universiteternes forhold.

”Det ville være rart at se universiteterne bide fra sig ind imellem,” påpeger han, og understreger, at han i bund og grund mener, det er ledelsens og bestyrelsernes ansvar at skærme deres ansatte og gå ud og sige fra overfor eksempelvis dårlige økonomi, vanvittige evalueringskrav og undervisnings krav.

”De må gå forrest, så skal vi andre nok og komme efter med eksempler fra hverdagen.”

Lektorvikar: Ansat på lånt tid

”Arbejdet æder jo en med hud og hår. Og på den ene side er det netop det, der gør det så attraktivt, fordi vi arbejder med noget, vi

brænder for. Omvendt kan jeg ikke lade være at tænke over, at der er en balance – en vurdering af, hvorvidt det kan betale sig at blive ved. Hvis et universitet vurderer, at der på sigt ikke er brug for de kompetencer, jeg besidder, så må jeg gøre op med mig selv, hvorvidt jeg skal blive ved med at kæmpe for at blive i universitetsverdenen.”

Ikke at han føler, at han ikke bliver taget alvorligt, som vikar, eller at man ikke lytter til hans meninger, når der bliver talt strategiplan. Slet ikke. Han bliver behandlet som alle andre. Og det, mener han, skyldes at fagforeningerne har fået luget ud i stillingsbetegnelserne.

”Når det ikke længere hedder forskningslektor eller -adjunkt, betyder det, at vi er ansat på lige fod med de fastansatte og dermed også har adgang til lærermøder. Det betyder meget,” påpeger han.

Stillingsbetegnelsen rykker imidlertid ikke ved, at han – og mange andre – er ansat på lånt tid.

”Man får ikke det optimale ud af folk på de vilkår. For vi bruger virkelig mange kræfter på at tænke over fremtiden. Hver gang jeg står overfor en større evaluering eller strategiplan tænker jeg da på, om jeg er her, når tingene skal implementeres,” siger Willemoës, og skynder sig igen at understrege, at han godt ved, at kolleger på endnu kortere kontrakter har det værre.

”Det største problem med løse ansættelser er, at man fastholder forskere i en situation, hvor det er vanskeligt at etablere et godt netværk og at søge forskningsmidler – og da de to ting ofte hører sammen, så bliver situationen svær. Særlig når det i sidste ende er det, du bliver målt på i en jobsøgning.”

Sats på det sikre

Selv har Martin Willemoës et hul på to år i sin publikationsliste. Og han tvivler ikke på,

at det har været en medvirkende årsag til, at det har været svært at få en fast stilling.

Grunden til de manglende artikler er ikke, at han ikke har arbejdet, heller ikke at han ikke har været involveret i et forskningsprojekt. Problemet har alene været, at resultaterne har ladet vente på sig, hvorfor det også trak ud med publiceringen.

”Oprindeligt blev jeg sur, når jeg blev mødt med uforståenhed over hullet, men nu kan jeg godt se, at folk naturligvis ikke kan gennemskue, at man rent faktisk har lavet noget, hvis der ikke er et synligt bevis for det,” siger han udglattende.

Men oplevelsen har også givet en erfaring, som han ikke tøver med at give videre til yngre kolleger: Man skal passe på med at kaste sig ud i satsede projekter!

Sørg for at vide, at et forskningsresultat er umiddelbart indenfor rækkevidde, før du kaster dig ud i et projekt, er hans råd.

”Desværre,” siger Willemoës beklagende, ”men det er virkeligheden.”

Enzymerne trækker

Han erkender, at hans forskningsområde – enzymologi – muligvis er en smule perifert i forhold til den øvrige forskning indenfor molekylærbiologi, men omvendt mener han grundlæggende, at universiteterne skal have et vist forskningsmæssigt beredskab, så der hele tiden er forskere, der er klar til at træde til, når en bestemt forskningsindsats er påkrævet, eller når et område bliver særligt interessant.

”Forskningsområderne har det med at bølge frem og tilbage. Enzymologien toppede sidste gang i 60’erne og frem til begyndelsen af 80’erne, men det er på vej tilbage igen. Bare under andre navne som eksempelvis functional genomics,” som han siger.

Og selv om en karriererådgiver eller en coach ville have rådgivet ham om at tænke mere i retning af forskning af gener eller andre mere sexede forskningsområder, så er det enzymer, Martin Willemoës hjerte har banket for.

”For mig er de indbegrebet af biokemi. Enzymer har en sammenhæng mellem struktur og funktion, som er så basalt, og for mig er det, det allermest spændende område. Derfor har det altid været det, jeg ville, og jeg har satset benhårdt på universitetsverdenen,” som han siger.

Om universitetsverdenen også er parat til at satse på ham, vil vise sig i 2010, når hans vikariat udløber.

mef

'Et universitet skal da ledes med a

Det private erhvervsliv har for mange år siden indset, at involvering, dialog og respekt
På universiteterne hersker i stedet magt, autoritet og sorte bundlinier – og frus

Det er så enkelt, at det nærmer sig det banale. Alligevel er det så langt fra virkeligheden, at det også nærmer sig fantasi. I hvert fald når det kommer til universitetsverdenen.

GOD LEDELSE

Lektor **Flemming Smedegaard** sukker. Han er studieleder ved International Virksomhedskommunikation på SDU, og han har i årevis forsket i blandt andet god ledelse. Det er derfor ham, der formulerer den banale opskrift: "Kodeordene for al god ledelse er ganske enkelt involvering, dialog og respekt".

Tre ord, der er ikke bare kendte, men også efterlevet gennem mange år på rigtig mange arbejdspladser, som det naturligeste i verden. Ikke altid med hverken 80 eller 100 procents succes, men i hvert fald er det accepterede værdier, som man forsøger at efterleve.

Man kender også ordene i universitetsverdenen. Men stort set kun i forbindelse med forskning af andres arbejdspladser: "Resultatet af den nye universitetslov er, at vi er endt med to typer dårlige ledere. Den ene demonstrerer magt og har en gammeldags, autoritativ ledelsesstil, den anden er bogholderstypen, som først og fremmest tænker i budgetter og bundlinier, siger han som kender kollegers frustration fra flere møder rundt omkring på landets universiteter.

På møderne fornemmer jeg, at der på den ene side er en massiv medarbejderfrustration over ledelsesstilen, mens ledelsen på deres side er uforstående overfor kritikken, siger Smedegaard.

Og efter hans mening er der ikke noget at sige til, at man ikke forstår hinanden.

Rip, Rap og Bogholderen

Før i tiden, hvor rektorer og dekaner var på valg, var der ingen tvivl om, hvor ledernes loyalitet lå. Skal man vælges, ved man nok, hvem man skal takkes, og derfor var der en naturlig forståelse mellem ledelse og ansatte.

Fem kernekompetencer hos succesfulde ledere:

1. Relational forståelse: Lederen læser og forstår menneskelige relationer.
2. Tillidsvækkende sparring: Lederen indgyder tillid og indbyder til sparring.
3. Konfronterende intervention: Lederen er offensiv og direkte i sin indgriben.
4. Insisterende uddelegering: Lederen er vedholdende, når der skal uddelegeres ansvar og opgaver.
5. Rodfæstet under pres: Lederen holder fast i sine grundværdier, også når de udfordres.

(Kilde: "Guide til god ledelse", *Væksthus for Ledelse*, 2007)

Universitetets hierarkiske verden i et billede: Prorektor Lykke Friis og direktør Jørgen Honore
foran alle dekanerne – set ved KUs årsfest i november

"Dermed ikke sagt, at selve ledelsesstilen var bedre den gang. Det var den ikke. Men loyaliteten var anderledes," som Flemming Smedegaard siger, som betegner fortidens chefer mere som koordinatore end egentlige ledere.

Der har helt bestemt været et ledelsesrum. Det er nu blevet fyldt op af detaljerede krav fra politikerne og autoritative ledere, der tager motivationen fra deres medarbejdere.

For pyramiden er vendt rundt. Nu ligger lederens loyalitet hos den chef, der har ansat ham. Rektor er dermed loyal overfor bestyrelsen, dekanerne er loyale overfor rektor, mens institutlederens loyalitet ligger hos dekanen.

Rektorerne har fået fantastisk stor magt, for det bliver deres ideer og deres ledelsesstil, der kommer til at præge hele organisationen. Og for mig at se ud fra den første ansættelsesrunde så har man ikke lagt vægt på, at ledelse også handler om personaleansvar, der har været langt mere fokus på budgetter og økonomi, siger lektoren og tager sig i overført betydning til hovedet.

De vigtigste krav til en leder er, at han skal være en god kommunikator og personaleleder. Men for nu at sige det lige ud, så har man ikke nødvendigvis lagt voldsom stor vægt på en kvalifikation som en god lederuddannelse, når man har ansat universitetsledelse," lyder det lakonisk.

Så gå dog af

Han anerkender dog også, at der er, som han siger ansvarlige mennesker rundt om i bestyrelserne, som gerne vil, at ledelsen af medarbejderne skal køre.

Når man taler med bestyrelsesmedlemmer enkeltvis, er der mange af dem, der også er frustrerede, siger Smedegaard, og efterlyser, at de også siger fra i fuld offentlighed, for der er nok at gøre opmærksom på.

"Jeg ville have stor respekt for, at bestyrelserne for eksempel tog en konsekvens af politikernes detailstyring og meddelte, at de ville gå af, siger lektoren, som mener, at de politiske krav er blevet så ekstreme, at de alene reelt gør det umuligt at lede autonomt.

To hurtige eksempler er, at ministeriet skal styre, hvilke uddannelser universiteterne må udbyde samtidig med, at der bliver opfordret til indbyrdes konkurrence.

"Hvorfor tager politikerne ikke deres egne beslutninger alvorligt og lader det være op til universiteternes bestyrelser at beslutte, hvilke nye uddannelser, man vil starte? spørger han retorisk.

På samme led med de nye tanker om, at studerende skal have mulighed for at gå til reeksamen i den samme termin, som de dumper.

Ønsket er, at universiteterne ikke skal sinke de studerende i at blive færdige. Men det er en voldsom mistillid, man fra politisk hold viser universiteternes ledelse, ved at ville detailstyre på den måde, påpeger Smedegaard.

Med andre ord: Universiteternes ledelse står overfor store udfordringer. Men det er ingen undskyldning for den dårlige ledelse.

Hindring for det gode arbejde

Flemming Smedegaard køber nemlig ikke påstanden om, at universiteterne er et så specielt miljø, at de er sat udenfor almindelig ledelsesfilosofi.

NOVO: Selv forskere leder sig lede

På NOVO-Nordisk er ledelsesfilosofien, at chefen går ud fra, at medarbejderen som udgangspunkt er klogere end chefen

Alle arbejdspladser er unikke, og der er forhold, man skal tage højde for, men universiteterne er ikke anderledes end andre arbejdspladser: Der er behov for gode ledere, siger han, og understreger, at de selv sagt også er rundt omkring.

Men generelt er ledelserne eksempelvis ikke gode nok til at filtrere i de krav og påbud, der kommer udefra, og det skaber frustration, påpeger Smedegaard.

Den dårlige ledelsesstil eller den helt fraværende resulterer i stadig mere stress, sygdom og langtidssygemeldinger, fordi folk bliver hindret i at gøre deres arbejde ordentligt.

Generelt er man jo ansat på et universitet, fordi man er engageret og brænder for sit fag. Derfor ville forskere i virkeligheden også være nogle af de letteste at lede, hvis man gik ud fra opskriften med involvering, dialog og respekt. Folk er vant til at tage ansvar, og vil gerne være med til at løse problemer, hvis de får en reel mulighed for det.

Men hidtil er der ikke ændret noget.

Samlet set bliver der ikke gjort noget for at ændre ledelsesstilen på universiteterne, men det betyder selvfølgelig ikke, at den enkelte leder ikke selv kan vælge den måde, han vil lede på. Han kan vælge, at han vil arbejde for at beskytte og engagere sine medarbejdere,” som Smedegaard siger.

Hvorfor skal ledelse opfindes igen

Hvorfor det så ikke er reglen i langt højere grad end undtagelsen, undrer i virkeligheden også Flemming Smedegaard.

”Der er ingen årsag til, at universiteterne ledes så gammeldags og autoritativt en stil man for længst er gået væk fra i det private erhvervsliv. Hvorfor skal vi i universitetsverdenen igennem hele den udvikling, som det private allerede har været gennem? siger lektoren, som ofte bliver hidkaldt som konsulent i både det offentlige og private erhvervsliv, når der skal tales ledelse. Og han ved derfor, at nye ledelsestanker og ditto filosofi ikke er noget, der bliver spildt meget tid på blandt universiteternes ledelse.

”I det private erhvervsliv har man fundet ud af, at jo mere ansvar, man giver de enkelte, jo bedre klarer de sig. Selvledelse er en helt naturlig ting, og helt oplagt i universitetsverdenen, hvor de ansatte har både tradition for og brug for en høj grad af selvbestemmelse, understreger han.

Ledelse af forskere er med andre ord muligt. Men det kræver ledere, der vil lede deres personale. Og det kræver igen, at man ansætter ud fra helt nye kriterier.

Hvornår vil det ske?

Det er svært at sige. Lige nu er der ingen tegn på det. Det er der faktisk ikke.

mef

Han erkender det blankt, forskeren, som i dag er global HR-direktør: Det er en udfordring at lede forskere:

”Som udgangspunkt er det eksempelvis et faktum, at medarbejderen er klogere end chefen,” siger global HR-direktør i Novo Nordisk, **Lars Christian Lassen**. ”Det er dog ikke i sig selv unikt. I kunstnerverdenen er den konstellation eksempelvis helt almindeligt. En operainstruktør synger ikke som de sangere, han skal instruere, men han har til gengæld overblikket og kan lede dem i den rigtige retning.”

Efter Lars Christian Lassen mening er den grunderkendelse helt essentiel, fordi den gør det klart, hvor vigtig en leders job er; man skal ikke konkurrere med medarbejderne på viden, men alene koncentrere sig om at lede og motivere.

Gode administratorer – ikke gode ledere

Ledelse og management er ikke det samme

Som Lars Christian Lassen ser det – og som han høre det beskrevet gennem sine netværk med universitetsforskere – så er det netop her, det går galt på universiteterne.

”Man skelner ikke mellem ledelse og administration, og erkender ikke, at der er behov for både ledelse og management – som absolut ikke nødvendigvis er det samme,” siger HR-direktøren, der nok kunne have en hypotese om, at universiteterne alt for ofte udvælger gode administratorer, når de ansætter, men at de derefter udlader at udvikle dem videre til gode ledere.

Og den gode leder er efter Lars Christian Lassen mening, en person, der eksempelvis er i stand til at give medarbejderne bemyndigelse til at træffe deres egne beslutninger. Selvledelse er helt essentielt for et godt resultat.

”Som leder skal du være klar til at udstikke visionerne – hvor skal vi hen –, og klarlægge målene – hvad er det, der bliver forventet –, ligesom du skal gøre retningslinjerne klare. Der udover er det op til forskeren at udføre sit arbejde på sin egen måde,” påpeger han, og kommer med endnu et eksempel fra kunstens verden.

”En dirigent vil aldrig fortælle førsteviolinen, hvordan han bedst spiller sin violin, eller hvordan han skal øve sig. Hun skal derimod fortælle ham, hvilket stykke, han skal spille, og give ham de bedste rammer at gøre det indenfor. Og hun skal følge op og give ordentlig feedback på præstationen”

Faglig respekt og forståelse

Lars Christian Lassen har selv i ti år arbejdet som forsker, og han erkender, at den baggrund er vigtig for hans evne til at lede andre forskere.

”Det er godt og vigtigt, at jeg kender til de udfordringer, man møder som forsker. Jeg tror ikke på tankerne om, at alle kan lede alle. Der skal eksisterer en vis faglig respekt og forståelse,” som han siger.

Derfor kan universiteterne som udgangspunkt roligt ansætte forskere som ledere. Men efter ansættelsen skal man fokusere på at give dem den fornødne lederuddannelse.

”Som det er i dag, er det først og fremmest fagligheden, man dyrker på universiteterne, og det er derfor stort set det eneste, der bliver set på ved forfremmelser,” påpeger Lars Christian Lassen. ”Der er med andre ord væsentlig plads til forbedringer i universiteternes ledelsespolitik. De har noget at komme efter.”

mef

NOVOs personale-politiske principper: Alle enheder skal udveksle og indføre bedre måder at gøre tingene på

Alle enheder skal have en klar beskrivelse af, hvor ansvar og beslutningsmyndighed befinder sig.

Alle enheder skal have en handlingsplan, som sikrer forbedring af forretningsresultater og arbejdsklima.

Alle team og medarbejdere skal have opdaterede forretnings- og kompetencemål samt løbende have tilbagemelding på deres præstationer i forhold til disse mål.

Alle enheder skal have en handlingsplan, som sikrer udvikling af team og medarbejdere baseret på forrettningens krav og medarbejdernes eget input.

Alle ledere skal etablere og vedligeholde procedurer, som sikrer, at enheden lever op til relevante love, regulativer og Novo Gruppens forpligtelser.

Alle enheder og medarbejdere skal vide, hvordan de skaber værdi for deres kunder.

Alle ledere, som kræver rapportering fra andre, skal forklare, hvad rapporteringen bruges til, og hvordan den skaber værdi.

Alle ledere skal løbende gøre det lettere for medarbejderne at frigøre energi til kunderelaterede opgaver.

Alle ledere og enheder skal aktivt støtte tværgående projekter og arbejdsrelationer af betydning for forretningen.

Alle skal løbende forbedre kvaliteten af deres arbejde.

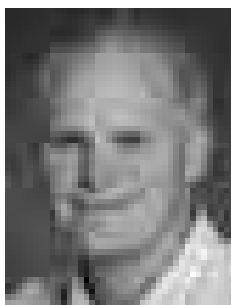
Kilde: www.novonordisk.dk

Min kone har hjemmearbejdsplads

MÅNEDENS DYNELØFTER

Kasper Møller Hansen

- tilhører en lille skare af valgforskere i Danmark, som er med til at skrive en bog, 'Det nye politiske landskab' med valganalyser efter hvert valg. Møller Hansen er lektor i almen og komparativ statskundskab. Hans forskningsområder er anvendt demokratiforskning, deliberativt demokrati, valg (EU-parlamentsvalg, folketingsvalg og kommunalvalg), folkeafstemninger, meningsdannelse og forskellige former for borgerinddragelsesprocesser. Han underviser i meningsdannelse, statistik, samfundsvidenskabelig metode og almen og komparativ statskundskab.

Kasper Møller Hansen

Hvad har du gang i lige nu?

"I morgen går vi i gang med valganalysen, men ellers er jeg i gang med at skrive en artikel om ekstern og interne eksklusion af meninger i forskellige fora – i dette tilfælde i forbindelse med EU-spørgsmål.

Hvor arbejder du bedst?

"På kontoret. Der er her, jeg har alle mine ting, og derhjemme har jeg små børn, så det gør det lidt svært at koncentrere sig. Jeg har altså heller ikke en hjemmearbejdsplads – det må man jo ikke som universitetsansat... Mens min kone, der er fuldmægtig i et ministerium, fik det uden diskussion.

Er der nogle fagbøger, der har betydet specielt meget for dig?

'The voice of the People' og 'Democracy and Deliberation' begge af amerikaneren James S. Fishkin har betydet meget for mit ar-

bejde med folkehøringer og ekstern og intern eksklusion. Inspirationen fra Fishkin og et projekt, jeg var med til, da jeg var udvekslingsstudent i Bergen, også inspireret af ham, betød, at jeg både skrev hovedopgave og ph.d.-opgave om samme emne.

Er der nogen tabuer indenfor dit fag?

"Tjah... måske er der nogen tabuer omkring politisk korrekthed, men jeg synes faktisk, at vi er meget gode til at balancere tingene.

Hvordan bliver man en god valgforsker?

"Man skal kunne noget statistik – det er valgforskere ikke nødvendigvis ret gode til, men det er faktisk vigtigt. Så skal man kunne gøre avancerede beregninger lette at formidle – med en enkel graf eksempelvis. Dernæst er det en stor fordel og force, hvis man har en historisk forankring og paratviden, som kan give forskningen en ekstra dimension. Det er noget, jeg selv gerne vil blive bedre til. Endelig mener jeg, at vi skulle blive bedre til at lave komparative valganalyser i stedet for hele tiden at komme strittende med 'the Danish Case'.

Hvad ville du tage fat i, hvis du blev gjort til Videnskabsminister i morgen?

"Først og fremmest ville jeg hæve universitetslønningerne til det tilsvarende niveau, som de har i England. Hvis man mener noget med, at de klogeste hoveder skal lave forskning, så må man også give en ordentlig løn. Hvis overenskomst-forhandlingerne ender med, at sosu-assistenterne eksempelvis reelt får 2000 kroner mere i løn om måneden, så får jeg det samme som dem!

Når lønningerne så er på plads, vil jeg bevillige fryns – gratis kaffe og frugt til alle for nu at starte et sted.

Hvad vil du gerne læse i FORSKERforum?

"Det kunne være spændende at sætte forskere med forskellige forskningstraditioner sammen og lade dem diskutere. Både danske og udenlandske. Jeg vil gerne læse om, hvad der sker, når forskellig faglighed bliver bragt sammen.

Alle ved hvordan Anders Fogh ser ud, så h

Valgforsker

Ved valget i 2005 blev valgforskerne
kommer
– i 2007 var de tilbage i

Over 150 interviews har valgforsker Kasper Møller Hansen givet de seneste måneder.

"Vi er blevet meget mere brugt under dette valg, end det har været tilfældet i de foregående," siger han om sig selv og sine valgforsker-kolleger.

Det er der efter hans mening flere grunde til. Dels var der i 2005 kun én valgforsker repræsenteret i de elektroniske medier på valgaftenen, resten var politiske kommentatorer og spindoktorer.

"Det fik tingene til at kamme over. Der kom simpelthen for mange gisninger, og det har jeg forstået, at man ville udgå denne gang," siger **Kasper Møller Hansen**.

Dels var der i ugerne op til valget flere sager med spindoktorer, som var mere eller mindre viklet ind i kontroversielle sager.

"Og det kan Danmarks Radio for eksempel ikke holde til. Deres værste mareridt er at blive beskyldt for at være spændt for enten den røde eller blå vogn," som Kasper Møller Hansen siger.

Endelig er der kommet mange flere medier, som hver især gerne vil finde og dyrke deres helt egen valgvinkel, og der betyder bud efter forskerne.

Virker valgkampe på vælgerne?

"Der bliver brugt omkring 130 millioner kroner på valgkamp. En stor del af det er offentlige midler. Men vi aner ikke, om valgkampe flytter noget, for det er aldrig blevet undersøgt i Danmark".

Kasper Møller Hansen

Forskerne skal tolke en tendens

Alle medier laver i dag valgsurveys – enten selv eller i samarbejde med et analyseinstitut. Men resultatet kan ikke stå alene, hvorfor en forsker må indover og tolke på tal og

Debat- eller læserbreve

er velkomne i FORSKERforum. Gør det kort og præcist - højst 1000 tegn, som i det engelske ugemagasin THES Send det til joe@dm.dk mrk. "Læserbrev"

Her er et billede af Pia Kjærsgaard og hendes mand ved havelågen

Vores dilemma

De fortrængt til fordel for de politiske kommentatorer
Ugen, mener valgforsker

tendenser.

"De politiske kommentatorer kan ikke på samme måde bruges til at tolke på en survey, mens vi som forskere ikke kan bruges til at komme med politiske kommentarer, så derfor eksisterer vi side om side – som regel på en konstruktiv måde," siger Kasper Møller Hansen, som selv havde plads i P1s valgstudie på valgaftenen sammen med to garvede Christiansborg journalister.

"Det var rigtig interessant, for de kender til spillet og historierne internt i Folketinget, og de kan trække nogle historiske tråde, mens jeg kunne deltage med tolkninger på de resultater, der kom ind, og med viden fra de undersøgelser vi har lavet."

Her fik forskeren med andre ord lov til at være forsker. Men sådan er det ikke altid.

Svært at skelne viden

Kasper Møller Hansen oplever jævnligt, at journalister er uforstående overfor, at han ikke også kan komme med en hurtig kommentar om, hvorvidt Helle Thorning eller Anders Fogh optrådte *mest karismatisk* i en tv-duel, eller med en kvik vurdering af, hvordan det kommende Folketing kommer til at se ud.

"Jeg forsøger kun at udtale mig ud fra vores surveys og at holde mig meget konkret til min forskning. Men det kan godt være svært, især hvis man er direkte på i tv eller radio," som han siger.

I de tilfælde prøver han at bevare overblikket og i stedet for at begynde på en politisk udredning så forsøge at lede spørgsmålet tilbage til en sikker grund baseret på forskningsresultater.

"Det plejer at lykkes, og som regel betyder det også, at der kommer et langt bedre og mere nuanceret svar ud af det," påpeger valgforskeren.

mef

Arbejdstid: 84-timers forskeren

Nogle påstår, at de arbejder 12 timer i døgnet, syv dage om ugen. Susan Bassnett – prorektor / arbejdsgiver i England – er træt af den sang: Hvorfor organiserer de sig ikke bare og får et liv?

Der findes en bestemt type akademiker, man løber på en gang imellem, som bare er så irriterende, sådan som de kæfter op om, hvor meget de hele tiden er nødt til at overarbejde. Tolv timer om dagen, syv dage om ugen plejer at være, hvad de praler med, altså dobbelt så meget som gennemsnittet, ingen fritid i weekenderne, ingen tid til ferie. Gider man lægge øre til det, får man til gengæld en ordentlig svada om, hvordan alting gik af lave, dengang man indførte kvalitetssikring, *peer review* og studenterevalueringer. De brokker sig over det uendelige bureaukrati og mumler nedslået om erhvervsstyringens fremmarch.

TILSTEDEVÆRELSESPLIKT

På en eller anden måde er det uden at arbejde i døgndrift dog lykkedes for de fleste af os at holde gang i vores undervisning og forskning sideløbende med vores administrative forpligtelser og stadigvæk have tid til at gå tur med hunden, gå i biffen, købe ind, klippe hæk, mødes med venner og en gang imellem flade ud i en havestol med lidt uforpligtende litteratur. Selv opfostrede jeg fire børn på egen hånd og passede oven i købet en syg ægtemand i adskillige år, uden på noget tidspunkt at komme i nærheden af en 84-timers arbejdsuge.

Hvordan opstår så disse myter, og hvorfor tror folk på dem?

Det er et meget relevant spørgsmål al den stund, at de hyppigste klager fra studerende går på: (a) at der går alt for lang tid, inden de får skriftlige opgaver tilbage, og at de ikke får tilstrækkeligt feedback, når de endelig får dem retur; og (b) at underviserne ikke er til at få fat i, når de studerende har brug for dem. Det tyder jo på, at det i hvert fald ikke er alle, der er ved at knokle en vis legemsdel ud af bukserne.

Det ville være omsonst at benægte, at mængden af papirarbejde ikke er steget i forhold til tidligere, og der er helt klart væsentlig flere påbud fra staten, som i stigende grad har sat universiteterne på en hård prøve.

Men det står også klart, at der er mange universitetslærere, som ikke arbejder mere end, hvad de er forpligtede til. Jeg har oplevet institutledere sige, at nogle af deres kolleger behandler dem som en slags reserverforældre, som skal klare ethvert problem for dem. Jeg har oplevet brokkehoveder beklage sig over deres helt urimelige undervis-

ningsbyrde på tre timer om ugen; folk der synes, det er skamløst, at man forventer, at de skriver en artikel en gang om året, og en hel del, der er oprørt over at skulle vejlede en ph.d.-studerende. Samtidig er jeg stødt på unge nyuddannede, der underviser langt over 25 timer om ugen, ofte på de samme institutioner, hvor forskningsprofessorer spankulerer omkring uden hverken undervisning eller administration indført i deres favorable kontrakter.

En gang imellem bliver jeg bedt om at udfylde et tidsskema, og hver gang er det en lærerig oplevelse. Ligeegyldigt hvor mange timer, man mener, man har arbejdet, ser det aldrig så slemt ud, når det kommer til stykket. At holde dagbog og indføre aktiviteterne time for time afslører temmelig meget, lidt ligesom en optegnelse over, hvad man spiser – det svarer jo aldrig til, hvad man husker.

Jobbet som universitetslærer betyder, at det i sagens natur kan være temmelig uklart, hvad der egentlig er arbejde. Arbejder man, når man sidder og drikker kaffe med en studerende eller står og snakker med en kollega på gangen? Eller når man falder over en bog, man ikke har set, og sætter sig ned med den? Indgår rejsetid i beregningen, når man tager ud til konferencer? Jeg har på fornemmelsen, at "84 timer om ugen" omfatter samtlige den slags aktiviteter.

Hvis ens arbejde er laboratoriebasert eller på anden vis praktisk, er tidskravet ret nøje defineret. Pudsigt nok har jeg aldrig hørt den med "syv dage om ugen" fra naturvidenskaben.

84-timers-folket plejer at være ansat i skrivebordsfag og har som regel passeret de 40 år. Det indikerer, at problemet ligger i arbejdsmonstre, ændrede forventninger og arbejdsfordeling snarere end, at universitetslærere nu om dage er pålagt en større arbejdsomfang end deres forgængere.

Så næste gang der er nogen, der fortæller mig, de arbejder 84 timer om ugen, kommer svaret til at falde prompte: Så få dig dog et liv!

Susan Bassnett er prorektor ved Warwick University.

Kilde: Times Higher i Martin Aitkens oversættelse

Læserundersøgelse af FORSKERforum

65 pct. er tilfredse med bladet og 10 pct. er utilfredse, fortæller interviewundersøgelse

65 pct. af FORSKERforums abonnenter er tilfredse med bladet, mens 10 pct. er utilfredse. Det er således en meget lille gruppe, som bakker op om den klage og turbulens over bladets kritiske journalistik, som tretten DJØF-professorer sendte til DJØFs ledelse i december 2006. De opfordrede til, at DJØF trak sit engagement i bladet tilbage, hvis bladet ikke 'lever op til krav til god journalistik'.

Det fortæller den læserundersøgelse, som blev gennemført i ugen før efterårsferien. Tilfredshedsgraden ligger på gennemsnittet i forhold til andre fagbladsanalyser.

VORES EGEN VERDEN

Det bemærkelsesværdige er imidlertid, at FORSKERforum i forhold til andre fagblade har en relativt pågående redaktionel linie med kritisk journalistik, så læserundersøgelsens ambition var at stille spørgsmål, der gav læserne mulighed for at udtrykke konkret tilfredshed / utilfredshed hermed samt at få svar, som redaktionen kan bruge i det fremtidige arbejde. Og læserundersøgelsen peger således på, at et stort flertal af abonnenterne bakker op om den kritiske linie.

Svarene fortæller om en stor homogenitet mellem de forskellige medlemsgrupper. Største afvigelse handler om alder, idet der er stigende tilfredshed med voksende alder. De yngre er altså de mest utilfredse. Men der er ikke signifikante forskelle hvad angår ansættelsesområde (fagfelt), fagforeningsmedlemskab eller andre baggrundsvariable. DJØFerne er altså ikke mere utilfredse end DMere.

Bladets pågående stil

Af holdningsspørgsmål fremgår, at der er generel opbakning til den redaktionelle linie, idet 50-65 pct. af respondenterne bakker op om de redaktionelle dispositioner, mens

15-25 pct. er hverken enige eller uenige. Flertallet afviser opfordringer til at omprioritere i bladet. Dette tyder på generel tilfredshed med bladet.

Andelen af respondenter, der svarer "ved ikke" er generelt meget lille (højest 10 pct.) Det tyder på stort læserengagement, at respondenterne generelt har en holdning til bladet, og at disse tager stilling til bladets markante profilering. Dette bekræftes af besvarelser på en række spørgsmål, fx om læserne "sætter pris på bladets pågående og kritiske journalistik", der besvares bekræftende af 61 pct. mens 11 pct. mener det modsatte.

Artikler om personansvar og lederlønninger

Læserne udtrykker stor interesse for bestemte stofområder: 70-80 pct. vil gerne have artikler om unge forskeres vilkår og karrieremuligheder, om arbejdsvilkår og stress, om universitetslovens betydning for forskningsfriheden, om universitetsfusioner herunder sektorforskningens myndighedsopgaver. Besvarelserne udtrykker tilfredshed med bladets nuværende høje prioritering af disse områder.

Der er tilfredshed med den kritiske linie, når 66 pct. "sætter pris på bladets pågående og kritiske journalistik", mens 11 pct. det modsatte. Samtidig udtrykker 64 pct. af læserne, at det er bladets opgave at udrede magtrelationer, herunder myndigheds- og personansvar, mens 12 pct. ikke mener, at det er bladets opgave.

Hvad angår holdning til konkret konfliktstof er der relativt stor spredning blandt læserne: Nogle af dem, som gerne vil have kritisk journalistik har samtidig en ambivalent holdning til den: 40 pct. bakker op om nærgående artikler om 'personansvar', mens 27 pct. ikke gør det. Og hvad angår artikel-

serien om de drastisk stigende lederlønninger i sektoren udtrykker 28 pct. interesse for det felt, mens hele 41 pct. udtrykker uinteresse. (Læsernes holdninger til lønartiklerne er meget varieret: 48 pct. af respondenter fra humaniora og 44 fra DM er uinteresserede i dette i dette emne. Blandt de mest interesserede er professorerne (60 pct.) samt DJØF-medlemmer (38 pct.).)

Kritik

FORSKERforum er et sektorblad for universiteter / forskning, der udgives af fagforeninger, der også udgiver et fællesblad til alle medlemmerne (fx. Magisterbladet eller DJØF-bladet). Og FORSKERforum ser ud til at opfylde en særlig mission, idet 50 pct. af læserne udtrykker, at bladet er "mere interessant end mit almindelige medlemsblad", mens 28 pct. er uenige heri.

På den kritiske side skal nævnes:

- Det er bemærkelsesværdigt, at yngre læsere er mere negative over for bladet end de ældre. De yngre er grundlæggende mindre kritiske over for sektorens udvikling end de ældre, hvilket giver sig udtryk i, at 58 pct. 26-39-årige og 75 pct. af dem over 50 år mener, at der er voksende styring i sektoren).

- Det er også sådan, at kun 65 pct. af de yngre og hele 90 pct. af dem over 50 år finder mindst en artikel i bladet, der er meget interessant.

- At 38 pct. af læserne er kritiske over for bladets udseende, billeder og lay-out, mens kun 29 pct. mener, at den er i god.

- Endelig er den mest markante kritik en manglende dækning af stofområdet "uddannelsernes kvalitet", som hele 47 pct. af læserne mener, at der er for få artikler om.

Interviewundersøgelse

Læserundersøgelsen er gennemført af SCHARLING-RESEARCH ved stikprøveinterviews af 300 læsere ud af FORSKERforums ca. 7500 abonnenter, der får bladet som en del af deres medlemskontingent i de enkelte fagforeninger. Interviewofrene var tilfældigt og relativt udvalgt blandt de forskellige modtagergrupper i DM, DJØF, JA, DF og DDD (samt blandt IDAs 300 selvbetalere).

300 besvarede spørgsmålene i telefoninterviews. Svarprocenten blandt dem, der blev ringet til, var på 68 pct.

Også i 2001 blev der gennemført en læserundersøgelse, men der ses ikke nævneværdige forskudninger i holdningerne til bladet i de spørgsmål, der går igen i de to undersøgelser 2001-2007.

Der blev stillet en række nærgående spørgsmål om bladets redaktionelle linie:

	Enige %	Uenige %	Tar' ikke stilling
- Jeg sætter pris på bladets pågående og kritiske journalistik	66	11	22
- Jeg mener, det er bladets opgave at udrede magtrelationer, herunder myndigheds- og personansvar	64	12	25
- Bladets beskrivelser af den voksende styring af sektoren stemmer ikke overens med min oplevelse	12	64	25
- Bladet går for meget op i at skrive om personkonflikter	27	40	34
- Bladet har en høj grad af troværdighed efter min opfattelse	61	10	26

Red.

Ph.d.-uddannelse forringes

En ph.d.-stipendiat kan ikke længere få udskiftet sin vejleder, hvis der er mislyde – selv om det er en hyppig kilde til problemer, når der er problemer i et ph.d.-forløb. Der er heller ikke mulighed for at appellere over en negativ halvårsvurdering.

Disse forringelser i retssikkerheden "stiller fremtidige ph.d.-stipendiater i en meget vanskelig position i forhold til universitetet", svarer AC (i høringsvar af 8. nov.) på ministeriets udkast til bekendtgørelsen.

Hvis der er tale om et fagligt eller personligt konfliktfyldt forløb protesterer AC over de manglende indsigelses- og ankemuligheder. Stipendiaterne bør fx have en ret til at søge problemer løst med en ny vejleder.

AC er også betænkelig ved universiteternes mulighed for at udnytte ph.d.ere som billig arbejdskraft, når det fremgår, at de pligtige undervisnings- og formidlingsopgaver "så vidt muligt" skal relatere sig til stipendiatens forskningsprojekt.

AC protesterer også over en udhuling af censorinstitutionen, der ligger i, at der i udkastet lægges op til at stipendiatens vejleder kan indgå i bedømmelsesudvalget, 'idet der dermed ikke sikres en uafhængig bedømmelse af selve ph.d.-afhandlingen".

Grønland åbnes for nepotisme

På Grønland behøver rektor, prorektor eller institutbestyrelsen ikke have forskererfaring, ifølge en ny lov fra det Grønlandske landsstyre. At lederne ikke behøver at have forskererfaring skyldes, at landsstyret ønsker at ansætte grønlændere. Særreglen foregriber, at der er få grønlændere, som har forskerkvalifikationer.

Universitetet kan således blive det næste sted, hvor nepotismen formaliseres på Grønland, så politikere eller politikeres venner sættes ind på centrale poster. I begyndelsen af november fortalte den danske presse om en række større skandaler - efter dansk målestok - hvor politikere har favoriseret sig selv, fx ved at besætte bestyrelsesposter i fiskeindustrien eller flyselskabet. Der har også været sager, hvor toppolitikere eller embedsmænd har kunnet købe statsboliger til favørpris til en tredjedel af markedsprisen. Topfolkenes forsvar har lydt, at det var helt lovligt, besluttet i landsstyret.

På Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) protesterede nogle ansatte mod lovforslaget ved en underskriftsindsamling.

FORSKERforums absurdo-indeks

1. Andel (pct.) af faglærte 64-årige, som får fordel af VK-regeringens lettelse af topskatten	12
2. Andel (pct.) af de den rigeste tredjedel af befolkningen, som får fordel af VK-regeringens lettelse af topskatten	60
3. Antal gange hhv. kvinder og mænd dagligt ser sig i spejlet	34 / 27
4. Procentdelen af USA-borgere, som har læst en bog i år	27
5. Faktor som sorte ph.d.eres studiegæld overstiger hvides i USA	2
6. Andel af Israels kibutz'er, som nu er delvist privatiserede	7/10
7. Andelen af husarbejde (pct.) som samlevende mænd i USA udfører i forhold til konerne	10
8. Andelen af husarbejde (pct.) som gifte mænd i USA udfører	9
9. Hvor mange mio. passagerer fløj i EU i 2005	700
10. Antal dræbte i film, vist i større amerikanske biografier indtil nu i år	18.712
11. Antal år som verdens nuværende oliereserver kan holde	38
12. Skønnet stigningstakt for CO ₂ -udledning fra 27 mia. tons i dag til 2030	1,5
13. Temperaturstigning (temp.celcius) 2005-30 ved nuværende stigningstakt	6
14. Året, hvor bilsalget i Kina vil overstige USA's	2015
15. Forskud til den engelske fodboldspiller Wayne Rooney for hans selvbiografi (mio.kr.)	25
16. Forskud til Stones-guitaristen Keith Richards for hans selvbiografi (mio.kr.)	15
17. Kendte menneskers selvbiografier, som faktisk er skrevet af dem selv	1/5

KILDE:

1-2. Politiken (23.okt). 3. Skønhedsfirmaet Transformula. 4. AP-Ipsos Poll (Washington). 5. National Science Found (Arlington). 6. Yad Tabenkin (Ramat Efal, Israel). 7-8. Shannon Davis, George Mason Univ. 9. Eurostat. 10. Entertainment Weekly. 11. BP. 12. Det internationale Energiagentur. 13-14. Intergovernmental Panel on Climachange. 115. Times (10.nov.) 16-17. Times (12.nov.)

Debattoner: Den servile professor

I FORSKERforum 209 kritiserer SDU-professor Kjeld Møller Pedersen (KMP) tone og argumentationsniveau i tidsskriftet i stærke vendinger. Hvor hyklerisk kan man være!

I en debat om stillingsopslag ved universiteter benyttede KMP sig således af både groft insinuerende og forkerte påstande. Han tillod sig således i et indlæg i Fyens Stiftstidende at anføre, at jeg skulle have "underskud på sociale kompetencer", selv om jeg ikke har haft nogen som helst sociale relationer med KMP – og gud ske lov for det. Jeg skulle endvidere ikke være "genvalgt eller genudpeget til lederposter som institutleder og studieleder" for blot at nævne nogle af KMP's andre grove og forkerte påstande. Jeg blev således både genvalgt eller genudpeget. Jeg har naturligvis gjort KMP opmærksom på hans helt igennem utilbørlige argumentationsform. Men KMP er ikke kommet med en officiel tilbagetrækning af disse forkerte

påstande og heller ikke med en beklagelse/undskyldning.

Det må stærkt undre, at KMP kræver ordentlighed af andre og selv fuldstændigt blæser herpå. Det bliver endnu mere grotesk af, at KMP – som det fremgår af hans indlæg i FORSKERforum og redaktionens svar herpå – i realiteten krævede, at redaktionen skulle censurere indlæg. KMP's hykleriske adfærd er for mig kun forståelig på en måde. KMP ved, hvem det kan betale sig at tjene/underkaste sig: sine overordnede.

Og i relation til FORSKERforum er det givetvis også den SDU-klike af pæne politologprofessorer, der i flere omgange – herunder ved brug af det ufine trick at klage til DJØFs direktør og ikke til FORSKERforums redaktion – har forsøgt at ændre den redaktionelle linie på FORSKERforum.

*Professor Christen Sørensen,
Syddansk Universitet*

Jeg ville være e
Derfor de

Forskningskonferencen har længe fascineret, lokket og bekymret dem, som har den som en nærmest uundgåelig bestanddel i deres professionelle tilværelse. Sådanne togter udgør i bedste fald en lejlighed til at møde og være sammen med interessante mennesker i nye omgivelser væk fra den daglige trummerum. I værste fald er de en sur pligt, der indebærer besværlige rejseveje til fuldstændig ufokuserede forestillinger i svært tilgængelige lokaliteter midt om vinteren. Hvis bare jeg fik en krone for hver en ordrig, indholdsfattig konference, jeg har måttet deltage i, om *Islam and the West* eller *Dialogue of Civilisations*, var jeg utvivlsomt en velhavende mand.

Ikke desto mindre er det jo en del af enhver forskers arbejde at organisere seminarer og invitere foredragsholdere, noget som altid indebærer en vis spænding om vedkommendes pålidelighed og kvalitet, samt en betragtelig og jævnt stigende administra-

DM – en fagforening for højtuddannede

Privatiseringer af uddannelsessystemet

Konference 30. januar 2008 i København

– en konference for alle ansatte på tværs af uddannelsesinstitutioner og fagforbund om privatiseringer på de videregående uddannelser og de øvrige dele af uddannelsessystemet.

Program samt tilmelding: www.dm.dk/privatisering

DM – en fagforening for højtuddannede · Nimbusparken 16 · 2000 Frederiksberg · dm.dk

Konferencens forpligtelser

en rig mand, hvis jeg havde fået penge for at gå til ordrige, indholdsfattige konferencer.
Denne huskeliste for oplægsholdere og organisationskomiteer fra FRED HALLIDAY

tiv arbejdsbyrde. På den baggrund har jeg forfattet følgende huskekatalog:

Oplægsholderes forpligtelser

1. Man må ikke aflyse i sidste øjeblik, undtagen af meget væsentlige årsager;
2. Man skal gøre sit yderste for at bidrage optimalt, hvad angår formel og uformel deltagelse;
3. Man må ikke gøre sig besværlig ved at hænge sig i sekundære detaljer vedr. programmets tilrettelæggelse eller tema;
4. Man skal melde tydeligt ud, hvis man kræver honorar, og aftale beløbet på forhånd; ellers må man tie;
5. Man må kun benytte sig af visuelle hjælpemidler i det omfang, at det ved at tilføje yderligere informationer eller billedmateriale i væsentligt omfang beriger det budskab, man forsøger at formidle;
6. Man skal i rimeligt omfang være imødekommende over for forespørgsler om råd, konsultation, interview o.l.;
7. Man skal huske at takke organisationskomiteen samt ikke mindst det administrative personale, som normalt ellers bliver overset;
8. Man skal om nødvendigt være parat til at gentage, hvad man har skrevet eller sagt mange gange, og få det til at lyde, som om det var første gang;
9. Man skal følge op på de små tilkendegivelser, tjenester, referencer o.l., som man har lovet andre deltagere;
10. Man må huske at gøre gengæld, når folk, man har truffet ved konferencer o.l. dukker op på ens eget universitet;
11. Man må ikke blive hængende efter konferencen – de, der har organiseret den, har også andet at lave.

Organisationskomiteers forpligtelser

1. Man må ikke afkræve foredragsholdere, som jo allerede har nok at se til af papirarbejde, at de udfylder kedsommelige skemaer med fuldstændig ligegyldigt pjat;
2. Man må ikke trække for store vekslere på foredragsholderens tid; man må især ikke forvente at vedkommende påtager sig større opgaver, uden at det på forhånd er aftalt;
3. Man skal tage godt imod deltagerne og være vært ved et eller andet introduktionsarrangement, ligesom man må bestræbe sig på at sætte foredragsholderen i kontakt med et par interessante fagfæller;
4. Man skal sørge for, at foredragsholderen indlogeres komfortabelt et sted, hvor der er roligt, rart og i det hele taget passende for et intellektuelt vidensarbejder, med en foyer eller lounge til læsning, en god beliggenhed med adgang til cafeer, boghandler, osv. samt evt. særligt interessante naturområder og/eller historiske seværdigheder (Bellevue

Hotel, Aberystwyth, Wales, ja; Hotel Ostbahnhof, Berlin, nej);

5. Man skal afregne prompte, helst inden for en måned, og man må ikke hænge sig i en enkelt togbillet eller taxakvittering, som der ikke er ført bilag for;
6. Man skal sørge for hensigtsmæssig oversættelse, hvor nødvendigt;
7. Man må sørge for, at ordstyreren er forberedt på at præsentere foredragsholderen; vedkommende skal fatte sig i korthed, men må aldrig nogensinde anvende formuleringen "X behøver ingen introduktion ...", da det jo kun benyttes af den, der gerne vil skjule, at han ikke har gjort sig nogen som helst anstrengelse for at finde ud af, hvem det er, man nu skal til at høre på;
8. Man må ikke udsætte foredragsholderen for belastende, pinlige eller på anden vis besværlige lokale specialiteter, f.eks. langtrukne high-table dinners (Oxford, Cambridge), tredjerangs indiske restauranter (de fleste andre britiske universiteter), andefødder til hovedret (Beijing), cowboyhatte (Texas), fåreøjne (Khartoum), fede fårehalet (Ulan Bator), euforiserende qat-tygningsaftener (Sanaa, Aden), hykleriske forsøg på at foregive, at man undgår alkohol (de fleste arabiske universiteter), aftensmad kl. 18 uden alkohol (USA's østkyst), aftensmad kl. 23.30 med alt for meget alkohol (Barcelona, Madrid, Moskva, Berlin), grimme, uhåndterlige gaver uden nogen form for nytteværdi (Bagdad samt mange andre steder), lange, intetsigende og selvoptagede præsentationer

ved diverse ordstyrere (de fleste steder), plagsomhed vedr. egne studerende, der ikke er blevet optaget ved London School of Economics (de fleste steder);

9. Man skal være helt sikker på, at de taxaer, det er meningen, at man skal bestille for at fragte foredragsholderen tilbage til hotellet eller til lufthavnen på afrejsedagen, rent faktisk dukker op til tiden og afleverer vedkommende ved det rette sted;
10. Man må ALDRIG nogensinde under nogen omstændighed bede en foredragsholder, som man har inviteret udelukkende for at holde foredrag, om at forberede en skriftlig tekst til publikation; en sådan forespørgsel betragtes af enhver, der har travlt, og som ellers lige har givet generøst af sin tid, som et eklatant brud på enhver form for høflighedskonvention svarende til, at man bliver budt på en drink hjemme hos nogen og derefter beder vedkommende om også at tilberede aftensmad.

Fred Halliday er Montague Burton-professor i internationale forhold ved London School of Economics og p.t. gæsteprofessor ved Barcelona Institute for International Studies, IBEL.

Kilde: *Times Higher*
Oversættelse: *Martin Aitken*

Lurende utilfredshed

Universitetslærere er tavse i disse år. Der protesteres ikke åbent mod de drastiske reformer, men nedenunder ulmer det, fortæller læserundersøgelse

Ni ud af ti universitetslærere og forskere oplever, at der sker forringelser af deres arbejdsvilkår i disse år. 64 pct. oplever samtidig, at der sker en voksende styring af området, mens 12 pct. ikke oplever dette. Det fremgår af den læserundersøgelse blandt FORSKERforums læsere, som netop er blevet gennemført.

Den store utilfredshed i sektoren er måske en overraskelse, fordi offentligheden ikke hører protester fra universitetslærerne over sektorens reformer eller over deres arbejdsvilkår i disse år. Men tavsheden er tilsyneladende udtryk for en ulmende utilfredshed, for der bakkes markant op om FORSKERforums kritiske redaktionelle linie. Læserundersøgelsen spurgte til læsernes tilfredshed / utilfredshed med bladets pågående og kritiske journalistik, hvor 65 pct. erklærer sig tilfredse og 10 pct. utilfredse.

83 pct. urolige for forskningsfriheden

I forlængelse af tilfredsheden med bladets linie blev læserne også stillet nogle holdningsspørgsmål til, hvordan de oplever sektorens udvikling. Først blev læserne spurgt: Er du enig eller uenig i følgende udsagn: "Der sker forringelser af vores arbejdsvilkår i disse år."

86 pct. erklærede er enige heri og 14 pct. uenige. Der er relativt flere universitetsforskere, der svarer bekræftende på udsagnet, end det er tilfældet for sektorforskere. 90 pct. af universitetslærerne/ universitetsforskere og 83 pct. af sektorforskerne

erklærer sig enig i udsagnet. (90 pct. af respondenterne, der er medlemmer af DM, DJØF eller Den Danske Dyrlægeforening er enige i udsagnet sammenlignet med kun 60 pct. af respondenterne fra Jordbrugsakademikerne eller FarmaDanmark).

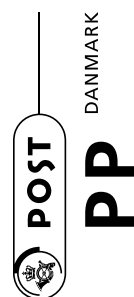
Svar på bestemte spørgsmål peger på, hvad der opfattes som problematisk i sektoren: 70-80 pct. udtrykker, at de gerne vil have nære artikler om unge forskeres karrieremuligheder samt om arbejdsvilkår og stress. Men der er lige så stort ønske om overordnede artikler om de politisk-administrative vilkår: 83 pct. vil have stof om universitetslovens betydning for forskningsfriheden. Endelig er 68 pct. interesserede en tæt dækning af universitetsfusionerne, herunder om sektorforskningens 'myndighedsopgaver'.

64 procent: Voksende styring af sektoren

Idet et af læserundersøgelsens formål var at tjekke, om der er overensstemmelse mellem læsernes oplevelse af sektoren og FORSKERforums redaktionelle linie, blev der stillet spørgsmål hertil. De 90 pct., som oplever forringelser, blev stillet et opfølgende spørgsmål: "Det bør fremgå tydeligt af bladet, at der sker forringelser af vores arbejdsvilkår i disse år."

82 pct. er enige heri og 5 pct. er uenige, mens 14 pct. ikke tager stilling.

Se læserundersøgelsen side 24

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 38156676